

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра педагогіки, методики викладання іноземних мов й інформаційно-комунікаційних технологій

Кваліфікаційна робота магістра з педагогіки на тему:
«Педагогічні засади сімейного виховання у сучасній Франції»

Допущена до захисту:
«__» _____ року

Студентки групи Мсоф02-20
факультету романської філології і
перекладу
освітньо-професійної програми
Французька мова і друга
західноєвропейська мова,
зарубіжна література, методика
навчання іноземних мов і культур
у закладах вищої освіти
Кравченко Марії Миколаївни

Завідувач кафедри
_____ Черниш В.В.

Науковий керівник:
Д-р пед. наук, професор
Матвієнко О.В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФРАНЦУЗЬКОЇ СІМЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ	
1.1. Етапи розвитку сучасних традицій сімейного виховання у Франції.....	7
1.2. Концептуальні моделі сімейного виховання у Франції	16
1.3. Особливості сімейного виховання у Франції на сучасному етапі.	23
Висновки до розділу 1.....	33
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ В СУЧАСНІЙ ФРАНЦІЇ	
2.1. Роль держави та громадських організацій для підтримки французької сім'ї	35
2.2. Законодавчі основи сімейного виховання в сучасній Франції.....	39
2.3. Взаємодія сім'ї та школи у сімейному вихованні сучасної Франції.....	44
2.4. Програми педагогічної освіти батьків у Франції та можливості використання актуальних ідей в Україні	55
Висновки до розділу 2.....	64

ВИСНОВКИ	65
РЕЗЮМЕ	70
SUMMARY	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72

ВСТУП

Актуальність На сучасному етапі сімейна педагогіка – це галузь науки, що інтенсивно розвивається. У рамках процесу глобалізації країни усього світу все більше усвідомлюють значущість і цінність сім'ї та сімейного виховання.

Українському народові завжди було притаманне дотримання родинних цінностей, а створення сім'ї, народження і достойне виховання дітей було головним покликанням. Однак зараз Україна переживає кризу сім'ї та занепад сімейних цінностей, що виявляється у великій кількості розлучень, абортів, низькій народжуваності, дитячій безпритульності й соціальному сирітстві, стрімким поширенні ВІЛ/СНІДУ та інших хвороб, що передаються статевим шляхом, різного роду залежностях.

З огляду на згадані вище негативні тенденції суспільного розвитку перед нашою країною постає необхідність розвитку об'єктивних можливостей сім'ї, підвищення її виховного потенціалу, адаптаційних можливостей, ціннісних орієнтацій, соціальних установок, запобігання руйнуванню морально-етичних норм і традицій української сім'ї. Тому сьогодні, як ніколи, доцільним є використання ідей і здобутків зарубіжної педагогічної науки, вивчення науково-методологічної бази досліджень з метою подальшого використання в Україні передового педагогічного досвіду розвинутих західних країн з питань теорії та практики сімейного виховання. Критичне вивчення теорії та досвіду зарубіжних країн з питань сімейного виховання необхідне з точки зору перспективи входження й інтеграції України до загальноєвропейського освітнього простору. Отже, ефективне використання зарубіжного досвіду передбачає адаптацію зарубіжних ідей і підходів до національної системи виховання, до вітчизняної культури в цілому.

Об'єкт дослідження - сімейне виховання у Франції.

Предмет дослідження - педагогічні засади та практика сімейного виховання у Франції.

Мета дослідження - здійснити науковий аналіз педагогічних засад та охарактеризувати практику впровадження сімейного виховання в сучасній Франції, виявити можливості творчого використання актуальних ідей цього досвіду в Україні.

Завдання дослідження:

- визначити педагогічні засади та основні етапи історичного розвитку родинного виховання у Франції;
- охарактеризувати моделі, виявити ціннісні орієнтації, функції та завдання сучасної французької сім'ї;
- проаналізувати законодавчі основи сімейного виховання у Франції та шляхи взаємодії сім'ї та школи;
- здійснити аналіз французьких програм педагогічної освіти батьків і обґрунтувати можливості практичного використання зарубіжного досвіду в Україні.

У процесі роботи були використані **методи:**

- теоретичного аналізу першоджерел французької та вітчизняної психолого-педагогічної літератури, перекладної літератури;
- синтезу, узагальнення, систематизації, класифікації для опрацювання бази наукових джерел з проблеми дослідження;
- ретроспективний аналіз для визначення передумов сімейного виховання, виокремлення етапів становлення та розвитку сімейного виховання у Франції;
- зіставний - для здійснення порівняння сімейного виховання у Франції і Україні;
- прогностичний – для окреслення передового французького досвіду для України.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що на основі численних джерел *вперше*:

- визначено й обґрунтовано педагогічні засади сімейного виховання в Франції;
- проаналізовані основні наукові підходи до проблеми сімейного виховання в Франції;
- виявлено й охарактеризовано провідні тенденції розвитку родинного виховання в Франції.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що:

- в систематизованому вигляді узагальнено матеріали з проблеми розвитку сімейного виховання у Франції;
- виявлено особливості сучасного виховання в французьких сім'ях.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що:

- його матеріали і висновки можуть збагатити зміст лекційних курсів з таких дисциплін, як педагогіка, порівняльна педагогіка, а також бути включеними до навчальних і методичних посібників названих дисциплін;
- матеріали дослідження можуть використовуватися в роботі українських педагогів і виховних закладів, зокрема, при організації співробітництва між учителями і батьками в процесі сімейного виховання дітей;

Дипломна робота складається із вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (63 найменувань, з них 32 іноземними мовами). Загальний обсяг дипломної роботи складає 75 сторінки, з них основного тексту 58 сторінок.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, розкрито її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, основні методи дослідження, висвітлено наукову новизну, теоретичне та практичне значення

результатів дослідження, сформульовано висновки про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі – «Теоретичні засади французької сімейної педагогіки» – досліджуються основні етапи формування французької сім'ї та педагогічні засади джерел французької родинної педагогіки.

У другому розділі – «Практика сімейного виховання в сучасній Франції» – розглядаються законодавчі основи сімейного виховання у Франції, шляхи взаємодії сім'ї та школи, висвітлюється сутність програм сімейного орієнтування, педагогічної освіти батьків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФРАНЦУЗЬКОЇ СІМЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

1.1. Етапи розвитку сучасних традицій сімейного виховання у Франції.

Національні особливості характеру та системи виховання французів склалися під впливом природних факторів, історичного розвитку, соціально-економічних та політичних умов, педагогічних традицій та новаторських освітніх ідей.

Наприклад, жителі півночі вважають, що жителі півдня балакучі, хвалькі, нестримні, легко заводять друзів, але часто поверхневі, не пунктуальні і завжди неквапливі. Жителі півдня, у свою чергу, характеризують жителів півночі як людей працьовитих, але холодних і нетовариських, які насилу заводять знайомства, зате, якщо вже потоваришують з кимось, то на все життя. На середземноморському півдні жителі півдня емоційніші, експансивніші за людей півночі. Вони люблять голосно, поговорити, не шкодуючи ні барвистих епітетів чи порівнянь, ні чудових ступенів, посперечатися, а іноді й посваритися один з одним.

Південна частина країни виросла з римської Галлії, де культура, пов'язана з античністю, близька за духом Італії та Іспанії. Французам подобається все

наймодніше - одяг, сленг, останні фільми та всілякі технічні винаходи, а також гарна кухня, вино, що пов'язано з базовими сферами національної виробничої діяльності [24,с.21].

Французи традиційно пов'язані спільною історією з європейськими країнами, їхніми соціальними цінностями, демократичними засадами суспільства, способом життя. Ідеї демократії, демократичні свободи, за які вони боролися кілька століть, є для них непорушними. І якщо хтось не поділяє їхні погляди, він варвар.

Французи дуже пишаються своєю культурою та історією, вони пристрасні патріоти. Вони закохані в свою країну і вважають її найкращою у світі, шалено пишаються своєю культурою. Французів значно більше цікавить не результат, а процес. Тому вони із задоволенням віддаються побудовам етапів та обговоренню елементів проекту. Їм подобаються будь-які нові ідеї та концепції.

І якщо говорити про уявлення та вірування про дитинство, а також способи виховання дітей у Франції, то вони змінювались впродовж століть. На ставлення до дитинства та місце дитини в сім'ї та суспільстві впливає багато факторів, включаючи релігію, звичаї, вірування, ідеологічні позиції, наукові знання про дітей, медичний і технічний прогрес, економічні моделі та місце дітей в економіці та світі праці, або навіть історичні події широкого масштабу, такі як війни [4, с.44].

Розглянемо детальніше періоди історії та зміни ставлення соціуму Франції до дитини.

В дохристиянський період новонародженого не вважали особистістю, але вірили, що це подарунок родині від Матері-Землі. Вважалося, що дитина приходить, щоб замінити предка, який нещодавно помер, і таким чином

"полагодив" родинну лінію і забезпечив продовження покоління. Це сприйняття дитини включається в циклічне бачення людського життя.

З 16 століття ми спостерігаємо початок процесу, який полягає в індивідуалізації дитини. Протестантизм опосередковано бере участь у розвитку цього історичного феномену. Тлумачення священних текстів все більше підкреслювало цінність окремої людини у її стосунках з Богом. Раптом життя дитини стає все більш цінним і важливим [49, с.231-239].

У 17 столітті ми спостерігаємо дві концепції дитини: перша - про "гріх-дитину": дитина сповнена поганих інстинктів, вона вселяє недовіру, бо є носієм первородного гріха. Практикується примусова освіта, оскільки вважається, що лише пильна і жорстка освіта могла б впоратися з його зіпсованим розумом. Друга - це концепція "дитини Ісуса": за своїм станом близьким до походження і отже, з іншого боку, дитина є привілейованим медіатором між Богом і людьми.

У 18 столітті в європейських державах відбувся розвиток ідеї збільшення кількості населення. Цей період співвідноситься з політичним контекстом, що породжує страх депопуляції, наслідком якого є особлива та постійна увага до здоров'я та народження дітей [33, с.24-27].

Також це період життя Жан-Жака Руссо – французького філософа-просвітника, який вважав, що дитина від природи народжена незіпсованою. На думку Руссо, примусова педагогіка, заснована на покаранні, повинна бути заборонена. Рухається розквіт природи дитини, якій важливо допомагати рости відповідно до своєї особистості. Він зазначав: «Усе, чого ми не маємо при народженні і без чого ми не можемо обійтися, ставши дорослими, дається нам вихованням» [30, с.13-12].

У 19 столітті дитина займає все більше значення в соціумі. Освіта стає предметом якому приділяють дедалі більшу увагу. До кінця цього століття

психологи та педагоги вважали, що діти були від природи зіпсованими. Крім того, вважалось, що родина не в змозі дати правильну освіту дитині. Головна виховна функція лягала на школу: її роль полягала у прищепленні дисциплінованості, слухняності і поваги до старших.

До кінця 19 століття дитина представляла дуже корисну робочу силу у сільській та сільськогосподарській Західній Європі. Коли батьки старіють і більше не можуть працювати, їхню роботу приймають діти і підтримують виживання сім'ї. Тому дитину сприймають радісно та позитивно (Рис. 1). Більше того, коли пара зустрічається з проблемою безпліддя, це розцінюється як божественне покарання або прокляття, як у матеріальному, так і в духовному плані [32, с.13].

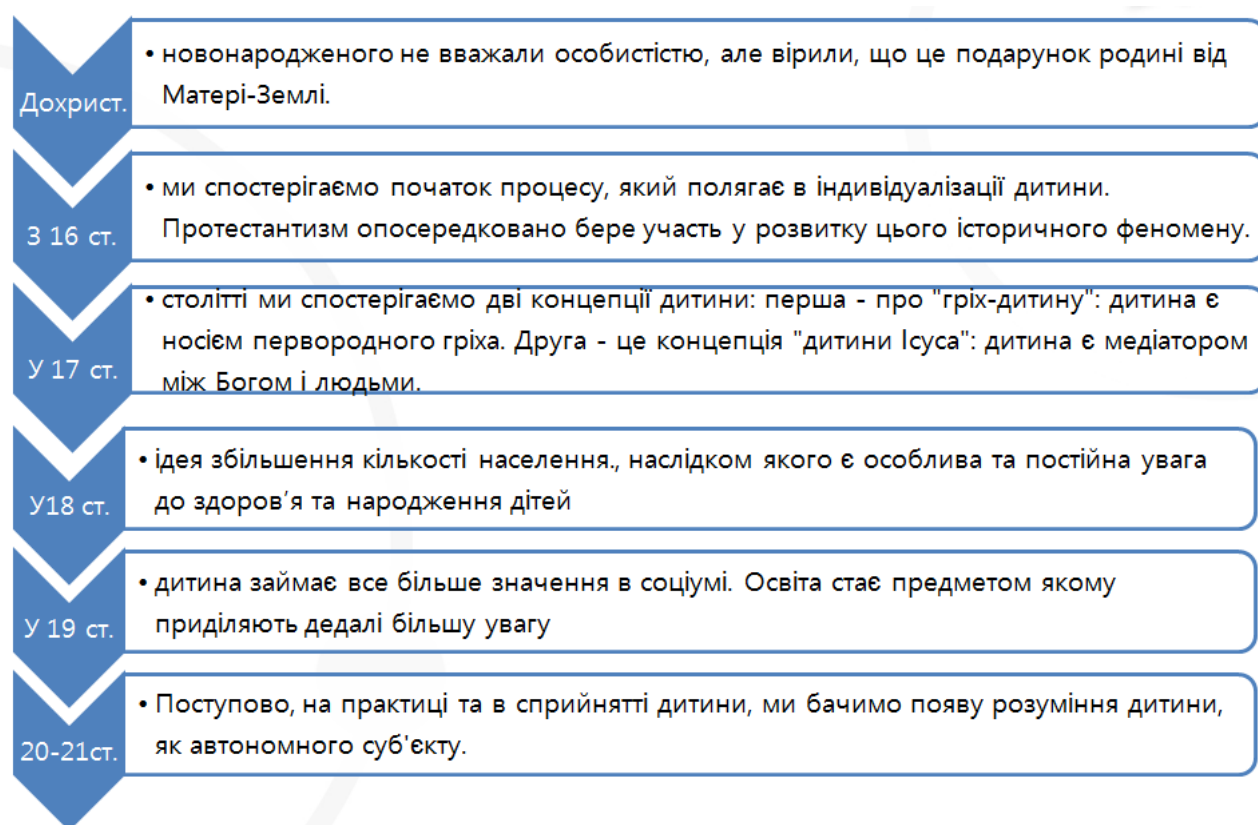

Рисунок 1.

Поступово, на практиці та в сприйнятті дитини, ми бачимо появу розуміння дитини, як автономного суб'єкту.

В сучасний період місце дитини в суспільстві формується поєднанням кількох факторів:

- розробка законодавчої бази щодо дітей та концепцій прав людини, дитини;
- зниження рівня дитячої смертності завдяки медичному прогресу;
- зниження народжуваності після закінчення дитячого буму в середині шістдесятих;
- постійне зменшення кількості дітей на сім'ю;
- збільшення кількості працюючих жінок;
- збільшення кількості змішаних сімей, одиноких батьків та гомопарентальних;
- розвиток психології, як науки та її популяризація.

Це призвело до змін у сприйнятті, уявленні та практики, що стосуються дитинства.

Сприйняття дитини значно змінилось за останні десятиліття. Раніше дитину в основному сприймали як додаток до дорослого, а сьогодні вона вважається окремим і самостійним індивідом з власними когнітивними можливостями, соціальними поглядами та з емоціями [42, с.321]. Сьогодні дитина лежить в основі побудови сім'ї та суспільства. Вона стала одним із еталонів сучасної французької сім'ї.

Як і уявлення про дитинство, змінювались і права дитини:

1. 1924 р.: Лігою Націй прийнята перша міжнародна декларація прав дитини.
2. 1948 р.: Більш обґрунтована версія цього тексту, прийнята ООН.
3. 1959 р.: Декларація з десяти пунктів, на якій ґрунтується чинна конвенція.
4. 1989: Міжнародна конвенція про права дитини, прийнята ООН.

5. 1990 рік: набуття чинності Міжнародної конвенції про права дитини

Чинна Міжнародна конвенція про права дитини стосується осіб віком до 18 років, за винятком тих, хто визнаний таким, що досяг повноліття раніше (у разі емансипації). Конвенція підкреслює права на охорону здоров'я та освіти. Тепер дитина користується свободою думки, совісті та релігії.

Відтепер місце дитини схоже на місце будь-якого громадянина, на неї поширюються права від народження [12, с.46-48].

Однак один нюанс має значення, дитина надається правом, але це відносна автономія, яка насправді еквівалентна недієздатності закону, оскільки реалізація їхніх прав покладена на їх батьків, які зазвичай діють у своїх інтересах.

Ця Конвенція привносить у правове поле дві нові риси:

1. Це перший міжнародний документ з прав людини, який об'єднує набір стандартів щодо дитинства, надаючи їм універсального виміру.

2. Це перший інструмент міжнародного права, який представляє права дитини як юридично обов'язковий імператив.

Однак можна поставити запитання: вступаючи на цей шлях, засіяний правами і в якому сказано, що права говорять про обов'язки, чи не ризикуємо ми заперечувати дитинство, яке, загалом, сприймається як період, коли допускається безвідповідальність.

Тут з'являється поняття відповідальності. Це відповідальність дорослих (навчального органу) в підготовці своїх дітей до прояву індивідуальності та відповідальності, пов'язаної з нею. Дійсно, ми повинні не тільки захищати та стверджувати про права дітей, але й готувати їх, інтегрувати у щоденну реальність з їх обов'язками громадянина [1, с.15-19].

Отже, можна визначити два вирішальні елементи для визначення дитинства:

о Дитинство - це соціальна конструкція.

о Дитинство - це період життя людини. Однак визначення без меж періоду, залежить від певних факторів відповідно до різних підходів (правового, наукового, історичного).

Протягом століть у Франції дитина не вважалася індивідом, її перш за все сприймали стосовно дорослого: дар Матері-Землі сімейній лінії, «дитина-гріх» проти «дитина - Ісуса», дитина - робоча сила тощо.

З 16 століття ми є свідками початку процесу індивідуалізації дитини. Цей процес активізувався протягом 19 століття разом із відкриттями в медицині та основними законами про захист дітей поряд із все більш постійними зусиллями у сфері освіти.

Сьогодні дитина знаходиться в центрі проблем суспільства та сімей. Вона стала одним з координаційних центрів сучасної сім'ї та міжнародного права прав людини. Таким чином, закон закріплює процес розширення прав і можливостей дітей.

Але якщо сьогодні у Франції дитина розглядається як окрема особистість, бувають випадки, коли вона залишається крихкою істотою потребуючою захисту. Подвійний характер відповідальності дитини має бути збалансованим відповідно до вікових груп, ступеня зрілості дитини та до обов'язку батьків та школи - залишатися пильними щодо її потреб. У відносинах дорослий-дитина емоційний захист слід створити як координаційний центр. Що стосується цього останнього пункту, то роль школи, безумовно, не в тому, щоб заповнити емоційні негаразди дитини, але вона повинна залишатися чутливою до них, зокрема, коли це одна з причин шкільної невдачі [6, с.528].

Для когось це розширення прав і можливостей дитини може провіщати певний спад у вихованні. Це виражається в тому, що дитина менше підкоряється правилам його батьків, які можуть відчувати, ніби вони позбавлені своєї ролі, коли Конвенція, встановлена як інструмент загального права, ставить виховання у певні правові рамки.

Історичний аспект цього аналізу показує нам: минуло багато часу з тих пір, як послух французької дитини знизився у шкалі цінностей на користь переговорів. У такому контексті батькам доводиться замінювати повагу до авторитету відповідальністю за навчання. Це саме по собі є навчальним досвідом для самих батьків, оскільки вони випробували лише версію "повага-авторитет". Місце дитини в французькому суспільстві еволюціонувало таким чином, що сьогодні однією з осей первинної освіти має стати освіта громадянина або як бути особою, відповідальним за свої права та обов'язки.

Щодо статусу, що займає французька дитина в 21 столітті, ми зіткнулися з першою проблемою, пов'язаною з її подвійною соціальною природою. Подвійність знаходиться на джерелі певних протиріч, які впливають на наше уявлення про дитинство.

Наведемо приклад одного з цих протиріч: сучасна дитина має виконувати завдання та досягати успіху в усьому: навчанні, позакласній діяльності (вибори призу з плавання, конкурс фортепіано, прокладення свого шляху до танцівника), звертати увагу на свою вагу, освоїти Інтернет - і все це якомога швидше.

Парадоксально, але ми також є свідками сакралізації цінностей дитинства, що закликає не залишати його, і «філософії» життя, спрямованої на його здійснення. Ці цінності, характерні для дитинства, які стають центральними в нашому суспільстві - це безрозсудність, відкритість, пластичність, спонтанність і т.д.

У цьому контексті видно протиріччя, коли до дитини повсюдно звертаються з вимогою успіху, та постійний погляд батьків на освіту своїх дітей з тривогою та постійним хвилюванням.

Тому ми відходимо від концепції «природної дитини»; дитина, яка не була «запрограмована» і яку іноді можна було розглядати як дар з неба, іноді (але рідше) як «прокляття».

Ми бачимо, що сьогоднішня дитина стає частиною соціального проекту життя у Франції. Досить багато сучасних молодих батьків називають на Ви своїх батьків і бажають того ж від своїх дітей. Вважалося, що за найменшої нагоди жінка повинна відігравати роль саме жінки, світської левиці, помічниці чоловіка, а не ніжної матері. Діти не повинні займати всю увагу батьків, вони повинні беззаперечно їм коритися, не розмовляти за столом, не ставити під сумнів батьківський авторитет. Багато дітей навчалися у школах-інтернатах неподалік будинку, донедавна хлопчики та дівчатка навчалися окремо. Загалом зовсім недавно у Франції був інший світ та інші погляди, які не зникають миттєво. Майже всі молоді сучасні французи виростили з таким менталітетом і хтось повторює дії батьків, а хтось робить все навпаки, створюючи при цьому дитину центром землі, якій все дозволено, але без належного виховання [18, с.58-60].

Також французи дуже цінують точні науки та філософію, а от з іноземними мовами тяжче. До білінгвізму, та й взагалі раннього вивчення мов ставляться негативно, виняток робиться лише англійської. Багато відомих французьких політиків навіть виставляють напоказ своє незнання іноземних мов. Хоча французи, які побували в експатріації, французи білінгви, французи, які заснували бінаціональні сім'ї та «нові французи», потихеньку сприяють зміні такого менталітету. Адже, набагато приємніше мандрувати без мовного бар'єру. Дітям все більше пропонується різні мовні знання.

Питання про слово дитини в сучасному суспільстві викликає різноманітні питання. Дорослі, які виступають промовцями дитячих вимог, чи не ризикують вони занадто часто підмінити вимоги дітей своїми або навіть придушити їх. Звідки сучасному соціуму знати – у судових та освітніх умовах – яке місце віддати голосу дитини [2, с.608].

Отже, місце дитини в соціумі розвивалося протягом історії. Але нам варто бути обережними, щоб виносити моральний суд і стверджувати, що місце сьогоденної дитини більш-менш комфортне, ніж місце вчорашньої. Дійсно – і ми це бачили впродовж аналізу - історія дитинства давно стала розповіддю про те, як його сприймають дорослі. Те, як дорослі дивляться на дитинство, залежить від їх соціокультурного походження, історичного періоду, до якого вони належать, а також норм і цінностей, притаманних суспільству того часу. Ось чому дуже важко намалювати історію дитинства і легше було б говорити про історію дитинства

Ми бачимо, що в питанні еволюції місця дитини в французькому суспільстві, показана еволюція суспільства з його цінностями, нюансами, несправедливістю і успіхами.

Тому ми – батьки, вчителі, партнери у освіті – повинні створити у своїй любові та знаннях інструменти, які використовуються для дитини та разом з дитиною місця, які відкривають для неї кращий світ.

1.2. Концептуальні моделі сімейного виховання у Франції

Концептуальні основи будь-якої існуючої моделі виховання виступають проекцією соціокультурних інститутів, що історично склалися, і традиційних практик соціалізації в даному регіоні.

Нормативна складова виховання зберігає його цінність у зв'язку з тим, наскільки воно допомагає досягти намічених управлінських результатів у соціумі.

Французькі педагоги культивують системи цінностей, характерні, на їх думку, для французького суспільства на моделі виховання у логіці дидактики «Нових шкіл». А саме такі комплекси цінностей:

1) особистісні – духовні та етичні (благодійність, здатність до самопожертви, цнотливість, почуття дружби);

2) економічні та соціальні (право на працю, на вільний вибір професії, на захист від безробіття, на справедливу винагороду, на гідний рівень життя);

3) кар'єрні (право на професійне зростання);

4) демократичні (право на свободу совісті, право на захист від дискримінації щодо раси, національності, статі, мови, релігії, соціального походження);

5) політичні (право на переконання);

6) естетичні (почуття прекрасного).

Щоб стати людиною з власною особистістю, французька дитина проходить навчання через різні взаємодії, які вона відчуває та вивчає впродовж життя. Таким чином, від народження індивід здійснює навчання, яке приведе його до формування особистості.

Традиційно французька сім'я включала подружжя, тобто утворення пари та народження дитини. Якщо у 1960-х роках було важко уявити подружжя без шлюбу, і якщо розлучення було джерелом стигматизації, особливо для жінок, то у 1970-х роках відбувся розрив між подружніми стосунками та продовженням роду.

У 19 столітті у французьких регіонах панувала аграрна культура. Переважна більшість населення живла за рахунок сільського господарства. Сільськогосподарське підприємство, як правило, було сімейним бізнесом, і легко уявити економічне значення, яке воно мало в суспільстві. У той час сім'я виконувала три основні економічні функції.

Очевидно, сама функція виробництва: до розвитку промислової найманої праці, пізніше століття, майже все сільськогосподарське виробництво здійснюється в межах сімейної групи. Як і сьогодні, у традиційному суспільстві сім'я також виконує функцію споживання: це означає, що рамки споживання - це перш за все сімейні рамки. Нарешті, функція трохи забута, або прихована у наш час - родова функція: це означає, що сім'я застосовує правила спадкування і таким чином контролює надбання дітей, тим самим у значній мірі вирішуючи їхнє майбутнє.

Крім цих економічних функцій, традиційна сім'я виконує ще три функції. Перша - це та, що називається функцією соціалізації, а саме функція навчання та передачі норм, правил поведінки, цінностей соціальної групи, до якої вони належать, щоб дитина після досягнення повноліття могла функціонувати адекватно у суспільстві. Друга функція - це функція захисту. Як і у багатьох народів, традиційна сім'я XIX століття пропонує своє членам певний ступень економічного захисту, але також фізичного та психологічного. Третя функція, є функція солідарності поколінь. У XIX столітті, сім'я є єдиною основою солідарності між поколіннями. Обов'язок утримувати батьків, які постаріли, ґрунтується на боргу, укладеному перед ними в період їх молодості [17, с.44-50].

Окрім цих економічних та соціальних функцій, традиційна сім'я, очевидно, також виконує біологічну функцію відтворення. Навіть якщо сучасні пари мають дедалі менше дітей, навіть якщо вони частіше народжуються поза

шлюбом, ця біологічна функція розмноження, безперечно, зберігається і сьогодні.

Щодо економічних функцій, то виробничі та родові функції втрачають своє значення: з одного боку, частка виробництва, що здійснюється поза сім'єю, значно перевищує частку, що здійснюється у сім'ї, а з іншого – на соціально-економічне становище людей сьогодні більше впливає їхній диплом, ніж спадщина, яку вони успадкували від своїх предків

Соціальні функції сім'ї, хоча і змінюються, залишаються досить істотними. Соціалізація, навчання та передача норм, правил поведінки, цінностей продовжують відбуватися всередині сім'ї. Звичайно, це також змінилося, якщо згадати місце, яке протягом століття займали ці два конкуруючих органи соціалізації: школа та нещодавно інтернет. Подібним чином, в рамках сімей, деякі сьогодні більше не вагаються говорити про зворотну соціалізацію, викликаючи тим самим часті ситуації, коли молоді люди вчать старших новій поведінці, новим способам поведінки, освоєнню комп'ютера, стилю тощо.

Про захист, що надається сім'єю, можна багато говорити. З одного боку, епоха коконування змінюється на більш вільне ставлення до дитини, згідно з яким сімейний простір є притулком миру на вищому рівні, але все ж зростаюча кількість молодих дорослих, які продовжують проживання з батьками, здається, підтримують це бачення. Не можна ігнорувати і те, що в нас час існує такий негативний феномен, як насильство у сім'ї. Численні сім'ї розпадаються і послаблюються внутрішні зв'язки, що негативно впливає на всіх членів сім'ї не виключаючи дітей.

Сім'я продовжує виконувати функцію солідарності між поколіннями. Узагальнення соціальної відповідальності держави з розвитком ефективної системи соціального забезпечення, здебільшого було здійснене протягом першої половини 20 століття, безсумнівно, змінило стосунки між поколіннями,

запровадивши поряд із сімейною солідарністю соціальну відповідальність. Проте офіційні механізми соціального захисту не позбавили сім'ю відповідальної ролі. Наприкінці 20-го століття, коли в умовах стрімкого старіння населення ми стаємо свідками різючих змін у державі щодо соціальних витрат та сімейної підтримки. З'являється державні органи влади які відповідають за покращення сімейного добробуту, що з їх втручання і ніби за допомогою магії знову відкриваються мережі підтримки сім'ї, які розповсюджують послуги, і захист, який забезпечує сім'ю необхідною допомогою. Сімейна допомога з боку держави насправді має кілька форм: фінансова допомога, яка дуже важлива в часи економічної кризи; послуги (побутові, адміністративні тощо).

Виховання дітей у рамках сім'ї давно вивчається дослідниками гуманітарних та соціальних наук, це неформальний процес, який сприяє розвитку дітей та їх інтеграції в суспільство. Психологи, антропологи, соціологи випустили значну кількість робіт, які намагаються визначити характер цієї освіти, її складові, її детермінанти та її наслідки.

Якщо психоаналітична теорія становить концептуальну основу багатьох досліджень у сфері сімейного виховання, ми все ж бачимо розвиток системної концептуалізації сім'ї дедалі більше. Відкритість для системного та екологічного бачення сім'ї означає, що ми вважаємо, що кожен елемент системи - в даному випадку сім'я - впливає як на себе, так і на кожен піделемент. Системи - такі як батьки, подружжя, брати і сестри мають вплив на розвиток дитини. Тому сім'я розглядається як взаємодіюча система, у якій явища визначаються круговою логікою, що передбачає відсутність врахування історії явищ.

Вивчення різних аспектів сімейного виховання останні роки пережили значний розвиток, і дослідники вдосконалювали свої теорії та методи,

намагаючись врахувати складність сімейної взаємодії та соціального контексту.

Перший набір робіт стосується кількості дітей у сім'ї, їх рангу народження та статі з освітньою практикою їхніх батьків. Зміни цивільного стану батьків (розлучення, вдівство), були враховані деякими дослідниками, і також є дослідники які аналізують взаємозв'язок між особливостями дітей (фізичними аспектами чи вдачею) та освітньою практикою батьків. Деякі дослідження внесли нюанси в цей аналіз. Дослідники вивчали, наприклад, варіації освітньої практики відповідно до статі дитини в різних умовах суспільства та суспільства. Щодо складу сім'ї, сьогодні було б наївно хотіти вимірювати вплив розлучення, наприклад, на практику освіти та дітей без урахування таких факторів, як економічні умови сім'ї після розлучення, географічна мобільність, зміна школи, вчителів, тощо [34, с.27].

Серед питань, що виникають під час вивчення концептуальних моделей сімейного виховання, варто звернути увагу на складність врахування еволюції сімейного контексту в одній родині. Кожна сім'я має свій життєвий цикл. Взаємодія в сім'ї неоднакова протягом перших років шлюбу та наступних років. Крім змін у цивільному стані або спільному проживанні, можуть бути й інші події, такі як безробіття, хвороби, нещасні випадки, народження дитини тощо. Період підліткового віку дітей, періоди кризи або реорганізації також заслуговують на врахування.

Так само важливо продовжити аналіз концепції сім'ї як «нерозділене середовище», що означає, що діти, які ростуть в одній сім'ї, не обов'язково мають спільне оточення. Ці дослідження освіти в сімейному середовищі та внесок міжкультурних підходів виступають проти думки про те, що сімейний контекст має спільний вплив, що викликає подібні риси у всіх дітей, які живуть в цьому ж контексті. На їхню думку, сім'я може бути специфічним і унікальним контекстом для кожної окремої дитини, не поділяючи його братів і

сестер. Тому існували б різні середовища для дітей однієї сім'ї, які залежали б від їх особистого досвіду, зокрема від стосунків з іншими членами сім'ї. Крім того, ці відмінності можуть стати більш вираженими. Діти, навпаки, можуть змінювати свої стилі взаємодії, свої стратегії поведінки з батьками. Це може вплинути на всю сімейну динаміку, і брати і сестри можуть жити разом у різних світах [28, с.840].

Слід також зазначити, що важливо враховувати відносини в контексті інших стосунків з родичами, окрім сім'ї, з бабусями і дідусями, наприклад, вітчимами, зведеними братами та зведеними сестрами, іншими членами родини.

Типи модельного сімейного виховання та передачі систем норм і установок між батьками та дітьми, безсумнівно, із соціологічної точки зору значну роль відіграє соціальний клас, який найбільш глибоко визначає форми соціалізації.

Класова структура у Франції впливає на роботу, а виховні ролі регулюють відносини, які сім'ї можуть мати одна з одною, і глибоко формують первинний соціальний досвід, набутий в сім'ї. Класова система глибоко впливає на розподіл знань між членами суспільства обумовлює відчуття, що ми можемо впливати на світ і яке місце тут займати. Перевага соціального класу як фактора, що пояснює форми соціалізації, є загально визнаною, а категоризація освітніх моделей заснована на протиставленні між розпущеністю вищих класів і лібералізмом.

Кожен неохоче визнає нерівність знань і, отже, соціальної компетентності між класам, і ніхто не заперечує наслідки, викликані становищем сім'ї в соціальній структурі. Важливими є наслідки цих ситуацій для соціалізації дітей, та можна зробити висновок, що соціальний клас визначає освітні моделі, які спостерігаються в французькій сім'ї. Соціальний клас зазвичай поділяють

між вищим середнім і робітничим класами, але це не надто всеохоплююче, щоб бути по-справжньому актуальним.

Інші основоположні принципи моделей освіти сім'ї, зокрема є вплив системи батьківських норм і цінностей, іншими словами, чи є ми батьком-працівником, чи старшим менеджером, чи практикуючим чи нерелігійним батьком-католиком, який належить до традиційного суспільства чи живе в міському середовищі, живемо в сільській місцевості чи в Парижі, сповідуємо релігію чи ні.

Безсумнівно вплив стилю життя та моделі сімейного виховання безпосередньо впливають на побудову систем цінностей і ставлень дітей у момент їхнього навчання.

Отже, існує безліч різних моделей сімейного виховання. Батьки повинні зробити все можливе, щоб створити позитивну атмосферу, що сприяє особистісному зростанню, емоційному та інтелектуальному розвитку дитини.

1.3. Особливості сімейного виховання у Франції на сучасному етапі.

Навколишнє середовище дитини складається із соціально-економічного та культурного контексту сім'ї, її структурної конфігурації, соціальної мережі, яку вона створює, внутрішньосімейної взаємодії, психоафективної зрілості батьків тощо. З іншого боку, події, що відбуваються в сім'ї впливають без виключень і на дитину. Приклади включають стресові фактори, життєві події (смерть, розлука, зустрічі з новими членами родини тощо), можливі травми, нещасні випадки тощо.

Але щоденні дії також є частиною повсякденного життя, що впливає на дитину через батьківський освітній стиль підкріплений неявними сімейними цінностями, міфами, ритуалами, мовою тощо.

Чутливість дитини, нарешті, зумовить його більшу чи меншу вразливість до навколишньої ситуації. Зрозуміло, що це також буде пов'язано з навколишнім середовищем (наприклад, бідність і соціальна ізоляція) і з подіями (наприклад, освітня поведінка), але також буде властиво сам суб'єкт (наприклад, його генетичні схильності, ресурси особистості, когнітивні здібності тощо).

Слід підкреслити, що важливим є не середовище чи об'єктивна подія, а те, як вони сприймаються. У цьому місці зіграє чутливість людини. Тоді ми зможемо краще зрозуміти, що приводить дитину до вразливості чи стійкості.

Вразливість сім'ї як фактор, що спричиняє багато недуг серед молоді: правопорушення, відчислення зі школи, наркоманія, погіршення стану здоров'я, насильство та інші. Проте, треба визнати, що політична влада також відповідальна в соціально-освітній підтримці сімей. Але я переконана, що жодних змін не може відбутися без участі самих сімей. Саме вони більше, ніж будь-хто інший, сприяють особистому та соціальному розвитку кожного зі своїх членів. Однак, оскільки «промислу» батьків ніде не навчають, багатьох не стимулюють до мобілізації своїх освітніх ресурсів та навичок і відчувають безсилля самотійно впоратися зі все більш складним завданням – вихованню дитини.

У сучасному світі, який швидко змінюється, батьки передають своїм дітям свій досвід і власну культуру, а також історії попередніх поколінь. Через цю передачу батьки допомагають привернути маленьких дітей до «культури» та підготувати їх до майбутнього. Під час цього досвіду різні аспекти життя батьків, їх дитинство, юність та інший досвід добровільно передаються їхнім нащадкам [26, с.7-11].

Сьогодні ми знаємо, що перші стосунки, які дитина зав'язує у своєму житті, критично важливі для її майбутнього. Сім'я - це перший соціальний і культурний контакт дитини. Вона передає йому знання, поведінку, навички,

свої знання, навички та установки, необхідні для його розвитку в різних соціальних середовищах. Згодом це буде дитячий садок, який за допомогою батьків матиме завдання запропонувати інші основи, що сприятимуть розвитку дитини.

Дошкільна освіта – це період, що передує початковій школі. У Франції це відповідає дитячому садку. Дошкільна освіта – це ресурс, який дозволяє дитині жити в гармонії з оточенням, відмінним від його домашньої. Сім'я вчить дитину основним навичкам, і її відповідальність – навчити дитину поводитися як члена групи, показуючи, що вона потрібна суспільству і що вона також повинна виконувати соціальну роль [41,с.202].

Протягом останніх десятиліть застаріле поняття сім'ї значно змінилось, і ті союзи, які раніше були винятками, поширилися до тієї кількості, що тепер необхідно говорити про кілька типів сімей. Сьогодні кількість дітей з розлученими батьками, тих, хто проживає з одним із батьків, тих, хто є членом сім'ї пасинка або тих, хто взагалі не має стабільного будинку, іноді така велика, як у дітей з звичного нам типу сімей. Деякі європейські країни навіть визнали сім'ї гомосексуалістів [36,с.434].

Не коментуючи тут ці різні типи сім'ї, слід підкреслити, що сім'я залишається суспільною сутністю, що відіграє найважливішу роль у розвитку та особистій рівновазі людини.

Водночас, очевидно, що батькам зараз доводиться зустрічатися з набагато складнішими ситуаціями, ніж у минулому, щоб навчати своїх дітей. Відносини між "малим" і "дорослим" більше не опираються на суворі правила, які регулювали їх протягом століть. Раніше головну владу втілював батько; у разі, якщо його немає, її передавали матері або іншому родичу. З другої половини ХХ століття ролі матері і батька, як правило, були більш збалансованими, хоча і існують суттєві відмінності між сім'ями з різними культурами та релігіями. На

сучасному етапі розподіл обов'язків стає все більш розмитим у разі розлучення батьків або змішаних сімей. Відносини між батьками та дітьми також стають набагато менш ієрархічними, ніж у минулому.

Крім того, раніше знання про виховання передавалися з покоління в покоління; сьогодні сім'ї, де бабусі та дідусі живуть з молодими людьми і можуть щодня ділитися своїм досвідом, є меншістю.

Економічний тиск також значною мірою заважає батькам виконувати свої традиційні ролі. Безробіття може мати руйнівні наслідки для сімейного клімату і може порушити орієнтири молодих людей щодо цілей виховання. Але освіта дітей, однак, страждає, коли у батьків занадто багато роботи чи інших занять, і вони повинні – залишити телевізор та комп'ютер, щоб «зайняти» дітей. Даний приклад є хорошою ілюстрацією ритму життя, який більше не дозволяє тривалого контакту з дітьми, що має важливе значення для забезпечення їх гарного виховання [35, с.267].

Сьогодні діти часто накопичують набагато більше інформації, ніж їхні батьки, внаслідок впливу засобів масової інформації та Інтернету, при цьому їхні системи цінностей та навички критичного мислення недостатньо розвинені, щоб дати їм змогу зрозуміти що є добре, а що неприйнятним.

Багато факторів і процесів лежать в основі змін у сім'ї останніх десятиліть (зміна соціальних цінностей, нова демографічна ситуація, повний доступ жінок до ринку праці), призвели до змін у сучасній сім'ї, що ставить під сумнів сучасне життя пари та сім'ї, концепції батьківства, продовження роду, вірності [3,с.75].

Українські батьки звикли підлаштовуватись під свого малюка, а у французів дитина повинна адаптуватися до ритму життя дорослих. Малюка садять за стіл з усіма, навіть якщо в нього свій режим і він уже поїв: нічого, головне, він учасник сімейної трапези, а значить, життя сім'ї. Або інший приклад. В Україні

батьки часто відмовляються від відпочинку, побоюючись вивозити малюка в далекі країни. Перш ніж дитина підросте, мама сидить з нею вдома, розриваючись між приготуванням їжі і пранням. Добре ще, якщо поряд бабуся чи няня. Француженки чинять інакше. Якщо мама заслужила на поїздку, на відпочинок, значить, вона вирушає у відпустку. А малюк їде з нею і стійко переноситиме зміну клімату і тривалий переліт. Французькі лікарі таку позицію схвалюють. Вони впевнені, що дитина може подорожувати будь-куди навіть у віці кількох тижнів – головне, щоб з нею була мама [61, с.144].

Ще одна важлива складова французького виховання: дітям рано прищеплюють поняття про те, що вони мають права. Дуже кумедно буває почути від трирічного малюка, який звертається до няньки: «Ти не можеш заборонити мені їсти тістечка. Мама каже, що якщо я з'їв на десерт яблуко, маю право на солодоші». Більшість французьких дітей слова «свобода», «рівність» і «братство» і «маю право» – не порожній звук, а керівництво до дії [13, с.61].

Але оскільки права завжди супроводжуються обов'язками, вони є навіть у крихітних французів. У багатьох французьких сім'ях заведено таке правило: кожен із дітей виконує якесь нескладне доручення – прибирає посуд, застилає ліжко, складає брудну білизну у кошик, а чисте розкладає по поличках, допомагає накривати на стіл. Французи вважають, що якщо малюк цього не робить, він виросте егоїстом [23,с.187].

Багато наших співвітчизників під час поїздок за кордон зауважують, що європейські діти більш розкуті, ніж наші. А їхні батьки – спокійніші, без вічного «не можна», «куди пішов?», «ой, обережно!» Це також часто стиль європейської системи виховання. Девіз французьких батьків звучить так: "Нічого страшного!" Дитина подряпала коліно або вколола палець - не страшно, наступного разу буде уважніше. У школі епідемія вітрянки – от і чудово, краще нехай перехворіє зараз, ніж за двадцять років. Все, що не

загрожує життю дитини, сприяє становленню та розвитку її особистості. А найкраща мама для малюка – та, що щаслива та спокійна [14, с.41].

Ще одна відмінність французької моделі виховання полягає в тому, що в ранньому віці дітей привчають до життя за правилами. Для малюків вони тимчасові та просторові: вечеря має бути у чітко визначений час, іграшки можуть перебувати лише у дитячій. У міру того, як дитина росте, правила ускладнюються. Але з кожного правила є винятки. Так, якщо весь тиждень дитина лягає спати о восьмій вечора, значить, у суботу вона може посидіти довше.

Крім того, всередині встановлених рамок дитина має повну свободу. Наприклад, перед сном малюк обов'язково має почитати книгу, але може сам вибрати, яку саме. Через таке виховання деякі обмеження стають частиною життя маленьких французів і сприймаються ними як частина свободи. Тому в батьків немає необхідності смикати дітей – ті й так знають, що їм дозволено і як далеко вони можуть зайти [48, с.34].

Ще одна важлива частина виховання – рання соціалізація. Уся французька культура спрямовано спілкування. Під час зустрічі французи нагороджують один одного легким поцілунком у щоку. Дитина – навіть крихітна – теж має підійти і поцілувати дорослого [56, с.320]. Такий легкий та приємний фізичний контакт відразу зближує, прибирає перешкоди у спілкуванні. Французькі діти відкриті світу, вони не бояться зробити крок назустріч незнайомцю. Тому вони здаються більш розкутими та вільними. До того ж, їх рано починають вчити висловлювати свої думки, не боятися захищати свою думку. Внутрішньо вони набагато менш затиснуті, ніж українські діти, у них більше впевненості у собі.

Французи з дитинства навчають дітей жити у суспільстві. Поступатися місцем літнім у транспорті, не включати телевізор на повну гучність, не лізти без черги – ці правила дитина освоює в ранньому віці [5, с.28].

Крім того, французи активно залучають дітей до культури: у багатьох музеях, парках, старовинних замках є спеціальні програми для дітей різного віку. Знайомство з історією, живописом чи музикою відбувається в ігровій формі. Французи вважають, що дитину не можна сильно перевантажувати, вона повинна мати час, щоб помріяти.

Але й французьким батькам теж є чому повчитися в українських мам та тат. Наприклад, солідарність поколінь. У нас гаразд, коли бабусі сидять з онуками, а ті, виростаючи, беруть на себе турботу про старих. У Франції часто різні покоління в одній сім'ї зустрічаються раз-два рази на рік. Добре, якщо батьки похилого віку багаті і здорові, можуть себе забезпечити – таких у Франції чимало. Але є й такі, що проводять старість наодинці [10, с.71].

У Франції велике значення надається сім'ї. Основна побутова одиниця включає всіх осіб, які проживають в одному домогосподарстві, які можуть бути або не бути спорідненими. Досить поширеними є також одноосібні домогосподарства. Хоча географічна мобільність зростає, більшість людей продовжують жити або відвідувати регіон, в якому вони виростили. У великих містах більшість людей живуть у квартирах [62, с.45].

Нуклеарна сім'я все ще є найважливішою одиницею суспільства. Багато дітей залишаються вдома, поки не закінчать навчання. Молоді люди, коли вони мають фінансову стабільність, все частіше воліють жити самостійно і зберігають зв'язки зі своєю сім'єю. Наприклад, звичайні візити на вихідних до батьків, бабусь і дідусів. Велику роль у передачі культурних цінностей відіграє родина. Крім того, велика сім'я надає людині фінансову та емоційну підтримку.

Майже всі французькі жінки займаються оплачуваною роботою, і сім'я з подвійною кар'єрою стає нормою. Чоловіки часто вважаються основними одержувачами доходу. Від багатьох жінок досі очікується виконання більш традиційних гендерно-стереотипних ролей, таких як приготування їжі,

прибирання та виховання дітей. Ці очікування зберігаються разом з іншими зобов'язаннями, такими як отримання вищої освіти або участь в оплачуваній праці. У більшій кількості сільських районів існує жорсткіший розподіл праці, хоча це змінюється, оскільки більше жінок стає робочою силою [54,с.29-33].

Жінки стикаються з очікуваннями підтримувати стереотипний погляд на «жіночність» з точки зору одягу, статури та поведінки. Наприклад, очікується, що жінки не будуть демонструвати вульгарну поведінку. Стереотип «француженки» може створити проблеми, коли вони подорожують в нову країну. Ці очікування також посилюють тиск на жінок у французькому суспільстві.

Багато французів починають зустрічатися приблизно у віці 15 років. Загалом жінки очікують, що чоловіки ініціюють стосунки. У Франції зазвичай жінка ходить на вечерю з другом-чоловіком, незалежно від того, зустрічаються вони чи ні. Поцілунок в губи свідчить про те, що пара стала ексклюзивною один для одного, якщо вони не домовилися про інше. Якщо хтось більше не хоче бути у стосунках, він часто прямо скаже партнерові. Багато, як правило, тримають свої стосунки на знайомствах конфіденційними, не представляючи один одного своїм сім'ям і друзям, поки не пройде значна кількість часу [11, с.122-131].

Багато пар вирішують жити разом до одруження, або як альтернативу шлюбу. Для тих, хто одружується, багато людей вибирають партнерів з того ж регіону, що й вони. Крім того, люди, як правило, одружуються з тими ж релігійними представниками. У Франції взагалі відкрите ставлення до дошлюбної близькості, частково через світський характер країни. Часто зустрічаються діти, народжені від неодружених пар.

Французькі батьки встановлюють чіткі очікування щодо того, що підходить і очікується від дітей у різних соціальних ситуаціях: їжа, вітання з друзями

тощо. Батьки відповідають; вони використовують мову для встановлення правил і кордонів, кажучи такі речі, як «це я вирішую». Французька сім'я не вважається демократією; французькі батьки мають авторитет, але не здаються диктаторами [7, с.80-87].

Розклад: мабуть, одна з найбільших відмінностей між французьким та українським стилем виховання полягає в тому, щоб покладатися на розклад, щоб навести порядок у сімейному хаосі. Французькі батьки приймають як належне, що немовлята будуть спати всю ніч до шести місяців. Як вони діють в такому випадку? Використовуючи спостереження — перш ніж брати на руки чи заспокоювати немовлят вночі, французькі батьки впроваджують «паузу», або період очікування між криком дитини та відповіддю батьків. Багато разів дитина природним чином знову засинає без участі батьків, і з часом немовлята звикають спати всю ніч. Коли діти сплять всю ніч, це має широкі наслідки для всієї родини; коли діти сплять краще, їхні батьки повідомляють, що їхні шлюби покращилися, і що вони стали кращими та менш напруженими батьками [53,с.221].

З харчуванням також розпорядок впроваджується досить швидко — не називаючи це розкладом, усіх французьких немовлят, як правило, годують груддю і сумішшю одночасно. І коли вони дорослішають, французькі діти не мають тенденції перекушувати після чотирьох годин, що виключає потребу в додаткових пакетах їжі і несподіваних зупинках для швидкого прийому їжі. Відсутність перекусів також гарантує, що під час їжі діти голодні, і батькам не потрібно вмовляти їх їсти [58, с.73-89].

Французькі батьки всюди піклуються про збереження балансу між сім'єю і роботою — для французів цей баланс вважається життєво важливим для щастя всієї родини. Обслуговування дітей за рахунок сім'ї чи роботи, або надмірний акцент на роботі над сім'єю розглядається як однаково проблематичний. Ця філософія вступає в силу під час вагітності, коли діти та їхні іграшки не

домінують у французькому домі, а материнство не розглядається як центральна ідентичність жінки; це лише один важливий компонент [27, с.34].

Виховання завжди було складним завданням, не лише для французів, а і для українців. Воно потребує сердечності, інтуїції, такту. Ці якості є у батьків, але вони можуть і розвиватися за умови, що вони будуть уважні. Треба довіряти собі, і таким чином можна знайти відповіді на багато питань. Ці якості змінюватимуться з віком дитини. Важливо добре дізнатися про свою дитину, щоб правильно діяти в потрібний момент. Більшість труднощів і зіткнень батьків із дітьми виникає через незнання можливостей і потреб дитини [20, с.324].

Французьке виховання вчить нас, що треба довіряти своїм педагогічним здібностям, але також треба довіряти і дитині. Не слід недооцінювати його можливостей. Виховувати дитину, значить насамперед допомогти їй звільнитися від вас. Потрібно чимало терпіння, щоб дозволяти дитині виявляти самостійність. Чим раніше батьки починають дозволяти дитині стати самостійною, тим тісніше і міцніше будуть зв'язки з нею. Направляти дитину - це не означає намітити мету з самого початку, треба надати їй можливість дорослішати, поступово допомагаючи їй реалізовувати себе. Французьке виховання вчить нас, що добре виховати дитину – означає дозволити стати їй самою собою [37, с.488].

Отже, сімейне виховання зазнало значних змін, що породило нові теми дослідження: розуміння нового розподілу батьківських ролей, неповних і гомобатьківських сімей, проблеми насильства в сім'ї, сімейні стосунки – школа як чинник академічного успіху/неуспіху дитини та інші. Таким чином, сім'я є мікросупільством, в якому дитина, підліток буде знаходитися, визначати себе, у згоді чи в опозиції. Вона залишається привілейованим полем для пізнання життя та для розвитку особистості дітей та підлітків, що дозволяє їм будувати

себе на основі афективних і соціальних з метою успішної соціалізації та персоналізації.

Висновки до розділу 1

Етапи сімейного виховання у Франції співпадають з традиційними етапами загальноєвропейського розвитку сімейного виховання. Система сімейного виховання у Франції вдосконалювалась у ході історичного розвитку, в результаті якого сім'я ставала міцнішою, а ставлення до дітей більш гуманним. Суспільно-політичні, культурні зміни призвели до змін в устрої сім та змісті сімейного виховання.

Серед питань, що виникають під час вивчення концептуальних моделей сімейного виховання, варто звернути увагу на складність врахування еволюції сімейного контексту в одній родині. Кожна сім'я має свій життєвий цикл. Так само важливо продовжити аналіз концепції сім'ї як «нерозділене середовище», що означає, що діти, які ростуть в одній сім'ї, не обов'язково мають спільне середовище. Але пропри існування безлічі різних моделей сімейного виховання, французькі батьки повинні зробити все можливе, щоб створити позитивну атмосферу, що сприяє особистісному зростанню, емоційному та інтелектуальному розвитку дитини.

З появою нуклеарної сім'ї дитина стала її центром. На кожному історичному етапі сімейне виховання у Франції відповідало потребам епохи і типу пануючої культури.

Основне завдання французького сімейного виховання - формування гармонійно і всебічно розвинутої особистості дитини, підготовці ї до життя і праці. Зміст сімейного виховання французів охоплює фізичний та інтелектуальний розвиток дитини, засвоєння моральних цінностей, ідеалів, етичних норм взаємин між людьми, розвиток творчої, працелюбної

особистості, передачу їй практичних умінь і навичок, формування активної життєвої позиції, підготовку до сімейного життя.

Вирішальним фактором виховання є моральний клімат сім'ї, від якого залежить, якою виросте дитина. Родинне благополуччя визначається високим рівнем сімейної моральності, духовності, задоволенням емоційно-психологічних потреб. У хорошій сім'ї, де батько і мати живуть у злагоді, де панують стосунки взаємної поваги, перед дитиною розкривається все те, на чому стверджується її віра в людську красу, душевний спокій, рівновагу. Тому серед завдань сімейного виховання у французів чільне місце посідає створення атмосфери емоційної захищеності дитини, тепла, любові, умов для розвитку її почуттів і самореалізації.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ В СУЧАСНІЙ ФРАНЦІЇ

2.1 Роль держави та громадських організацій для підтримки французької сім'ї

Громадське виховання у Франції здійснюється не лише школою чи позашкільними освітніми установами, а також будь-якими громадськими, державними та недержавними організаціями, як суб'єктами виховання, які мають ліцензію на надання освітніх послуг.

Ми вже згадували раніше, що в наш час у Франції можна розгледіти все більш соціальне розмаїття сімей.

Безумовно, чітко висвітлюється поява нових моментів, спільних для всіх сімей, таких як зростання індивідуалізації та посилення подружньої та індивідуальної автономії [25,с.59-64].

Повсякденне життя сімей набуває різних форм залежно від соціального походження.

Французьку сімейну політику можна визнати однією з кращих та успішних у світі. Країна, яка здійснила так званий другий демографічний перехід протягом останніх двох десятиліть демонструє зростання народжуваності [15, с.42].

Завдяки збалансованій системі соціальної підтримки сімей з дітьми та політиці, спрямованій на зростання зайнятості та доходів населення, показники народжуваності у Франції стабільно збільшуються протягом останніх двох десятиліть, практично незалежно від економічної ситуації. Франція створила свою систему, відгукуючись на виклики 21 століття для розвинених країн, такі як старіння населення, індустріальна революція, зростання зайнятості жінок і т.д., постійно вдосконалюючи свою сімейну політику.

Основні засади та форми підтримки сімей у Франції.

В основі сімейної політики Франції лежать три головні концептуальні підходи:

1. Політика має бути сімейною, тобто спрямованою на сім'ю, а не на її окремих членів. Тому всі податкові пільги та соціальні заходи мають сімейний характер.

2. Політика має бути універсальною — допомога повинна виявлятися всім сім'ям із дітьми. Половина всіх виплат сімейної допомоги не пов'язана з рівнем доходів сім'ї.

3. Політика має бути соціальною. Поява дитини не має різко знижувати рівень життя сім'ї. Існують додаткові заходи підтримки бідних сімей з дітьми, безкоштовна дошкільна та шкільна освіта, що дозволяє всім сім'ям дати своїм дітям приблизно однаковий соціальний старт.

Рівень цивілізованості суспільства, авторитет держави сьогодні, як ніколи ставиться у пряму залежність від того становища, яке займають у суспільстві діти. Глибокі соціальні зміни у Франції останні десятиліття справили значний вплив на сім'ю як на соціальний інститут, а також на розуміння суспільством її ролі у вихованні дітей [45,с.376].

Важливе місце у формуванні нової сімейної політики належить Міністерству соціального захисту населення, Департаменту з проблем сім'ї, жінок та дітей. Одне з його пріоритетних завдань – зміцнення інституту сім'ї як фундаментального та унікального соціального інституту.

Батьківство - це не тільки виховання. Батьківство також несе за собою і правову відповідальність. Воно передається батькам, за винятком особливих випадків. Батьківство може бути делеговано іншим особам, якщо інтереси дитини вимагають кращих умов, тимчасово або назавжди.

Французька сімейна політика вважається однією з найстаріших і найбільш чітких у Європі. Оскільки Франція зараз має найвищий рівень народжуваності в Європі, вона також вважається однією з найефективніших у той час, коли європейські інституції наполягають на питанні оновлення поколінь для підтримки та збалансованості європейської соціальної моделі [22, с.61].

За виразом «сімейна політика» ми повинні розуміти всі заходи, що вживаються державою, місцевими органами влади (департаментами, наприклад) та органами соціального забезпечення, щоб допомогти сім'ям виховувати своїх дітей та покривати витрати, фінансові витрати їх народження та навчання.

Ці заходи можуть мати форму фінансових виплат, що виплачуються безпосередньо батькам, таких як, наприклад, надбавки за сім'ю чи допомогу при відвідуванні школи, а також державної допомоги, що виплачується інфраструктурам, що сприяють догляду за дітьми, наприклад, дитсадкам.

Саме в 1939 році перший держсекретар у справах сім'ї був призначений до уряду Даладье. Це призначення знаменує собою тенденцію, яка розпочалася на початку 1930-х років із зростанням участі держави у сімейних справах. Відтоді створення окремого міністерства було майже систематичним, під різними назвами: міністерство у справах сім'ї, прав дітей та жінок, міністерство у справах сім'ї тощо. В уряді Едуарда Філіпа сім'я підпадає під юрисдикцію Міністерства солідарності та охорони здоров'я [59, с.353].

Зі зміною звичаїв 1970-х років вся сімейна система була переглянута, і державні органи як могли супроводжували цю зміну, оприлюднюючи закони, необхідні для нагляду за нею, та розроблюючи заходи, спрямовані на підтримку найбільш уразливих сімей [40, с.67-76].

Великий процес суспільної трансформації, що відбувся наприкінці 1970-х років, мав центральний вплив на організацію приватної сфери, форму життя

пари, а також професійне життя (перехід до пари з подвійною кар'єрою), раннє дитинство, піклування (розробка організації догляду за дитиною) та статус дитини в сім'ї. Примітно, однак, що ця глибока трансформація принципово не вплинула на розподіл домашньої та освітньої роботи.

Ця жорстока і глибока трансформація була поєднана з низкою асоціативних ініціатив, метою та функцією яких була підтримка цієї трансформації. Що стосується раннього дитинства, то це буде створення батьківських колективів, які об'єднуються в 1980 році в Асоціацію дитячо-батьківсько-професійних колективів (АСЕРР) [57, с.205-226].

Потім, Центр догляду за дітьми та батьками (LAEP), який відповідає цілям запобігання розладам сепарації та комунікабельності. Ці місця матимуть великий успіх, перевищивши тисячу у Франції в 2000-х роках, завдяки, серед іншого, визнанню їх інтересу з боку установ. Це також буде на рівні становища дітей після розлуки батьків, сімейного посередництва, по суті, зосередженого на розробці батьками за допомогою нейтральної третьої сторони задовільного рішення щодо проживання сім'ї, та підтримкою зв'язків дитини з обома батьками після їх розлуки, а також розробка приміщень для зустрічей, призначених для того, щоб дозволити підтримувати зв'язок дитини з батьком, з яким вона не проживає, у випадках дуже суперечливих або проблематичних розлучень.

Зіткнувшись із зростанням подвійної стурбованості, економічної та сімейної, держава більше не може виконувати свою соціальну роль на тому ж рівні і змушена по-різному брати участь в управлінні соціальних проблем, делегуючи певну кількість його захисних функцій суспільству та громадянським асоціаціям. Це означає розроблення стратегії делегування громадськості частини соціального регулювання, і стратегію управління через еволюцію законодавчої та нормативної бази. Таким чином, трансформації

сімейного права є численними і йдуть одна за одною в стабільному темпі, під впливом усвідомлення важливості перетворень, що відбуваються .

Отже, зараз настав час пропагування важливості сім'ї та заходів спрямованих на її підтримку, але переважно з точки зору виховання дитини. Інституційне визнання заходів підтримки батьківства було здійснено такими організаціями, як Fondation de France, а потім великими установами, такими як Національний фонд допомоги сім'ям або Міністерство юстиції. У той же час професіоналізація працівників у секторах догляду за дітьми, а також управління після розлуки та всі сімейні послуги допомагають покращити простір для підтримки батьківства. Поширення психологічних знань підкреслює виховну місію батьків та важливість афективного виміру в соціалізації дітей.

2.2 Законодавчі основи сімейного виховання в сучасній Франції

З часом у Франції змінилася вся нормативна база сім'ї. Ми пройшли шлях від сім'ї, створеної безумовним і нерозривним союзом до сім'ї, заснованої народженням дитини, до вільного союзу. Часу коли подружні розлуки стали звичайною справою, і де стверджуються індивідуальність та автономія жінки, та певною мірою дітей.

Сімейну політику у Франції певний час здійснювала міжміністерська делегація, відповідальна за керівництво та координацію дій органів державної влади та відповідних міністерств у питаннях сімейної політики. Сьогодні вона розроблений та керована Генеральним директором соціальної згуртованості (DGCS). Указ від 25 січня 2010 р. розширює рамки дій, додаючи, зокрема, автономію інвалідів, літніх людей, права жінок і реальну рівність між жінками і чоловіками, сімейну політику та захист дитинства та вразливих верств населення.

Крім того, з 13 грудня 2016 року при Прем'єр-міністрі призначається Вища рада у справах сім'ї, дитинства та віку (раніше Вища рада у справах населення та сім'ї). Вона відповідає за надання висновків та формулювання рекомендації щодо пріоритетних цілей політики щодо сім'ї, дітей, літніх та пенсіонерів, а також запобігання та підтримка втрати автономії.

Сімейні надбавки утворюють «сімейну гілку» соціального забезпечення через мережу, утворену Національним фондом допомоги сім'ї (CNAF) та всіма фондами допомоги сім'ї (CAF).

Одна з основних причин успіху французької сімейної політики - наявність системи інститутів, які забезпечують комплексну, міжсекторну та міжвідомчу підтримку сім'ї, батьківства та дитинства. Окрім Вищої ради у справах сім'ї та дитинства, окремо, слід виділити Національну спілку сімейних асоціацій (UNAF) та Національну касу сімейної допомоги (CNAF).

Однією із сфер діяльності UNAF є інформаційна безпека, зокрема захист дітей від шкідливої для їхнього віку інформації в інтернеті. Зараз у Франції в середньому на сім'ю припадає 8 екранів (комп'ютерів, ТБ, мобільних пристроїв та ін.). Союз наполягає на суспільному діалозі з метою домогтися розуміння між батьками та дітьми, вимагає від виробників інформаційної продукції враховувати вік дітей. Вже існує система оповіщення про вікові обмеження перегляду — значки, система батьківського контролю в інтернеті та ін.

У рамках сімейної політики сімейна гілка відповідає за юридичні пільги та соціальні допомоги сім'ям. CAF надає допомогу сім'ям, а також житло та боротьбу з нестабільністю. Сімейне відділення керується Національним фондом допомоги сім'ї та всіма фондами допомоги сім'ї під керівництвом ради директорів, які представляють соціальну та сімейну допомогу з боку держави.

Постанова від 24 квітня 1996 р. визначає ланцюг відповідальності між парламентом, урядом, CNAF та CAF: держава визначає завдання, філії,

послуги, які вона надає, її ресурси та затверджує обговорення радами. Відносини між державою та CNAF узгоджуються шляхом підписання угоди про цілі та управління.

Крім міністерства, що відповідає за соціальні питання, нагляд також здійснює міністерство, що відповідає за бюджет. Контрольну діяльність за сімейною гілкою здійснюють Рахункова палата, Національна контрольна місія та Генеральна інспекція із соціальних питань. Вони також є партнером кількох міністерств, таких як житлове господарство.

CNAF – це не державна установа, яка фінансує всі програми сімейних пілг. CNAF також визначає стратегію філії та політику соціальних дій. Вона розподіляє ресурси між CAF та здійснює великі інституційні інвестиції. Фонди сімейних надбавок – це органи приватного права, які виконують місію державної служби, що регулюється кодексом соціального забезпечення [38, с.546].

Сімейна політика Франції, як відомо, більш щедра, ніж в інших країнах. Згідно з визначенням, прийнятим ОЕСР щодо державних витрат, що підпадають під ці рамки, у 2015 році Франція виділила на це еквівалент 3,7% свого ВВП проти 2,8% в середньому в Європейському Союзі. Але якщо ми вивчимо природу різних витрат, важко знайти узгодженість і зрозуміти мету сімейної політики [46, с.165].

Фактично це включає численні фінансові послуги, зниження податків, пов'язане головним чином із сімейним коефіцієнтом, а також з податковим кредитом на витрати на догляд за дітьми та надання послуг. Фінансовими послугами є: для деяких, виділення на умовах ресурсів (наприклад, допомога на повернення до школи в розмірі 1,9 мільярда євро або базова допомога на допомогу по догляду за дитиною в ранньому віці в розмірі 3,8 мільярда євро), для деяких — допомога універсального типу (наприклад, вільний вибір

системи догляду за дітьми, виплати, які частково покривають оплату няні, вартістю 6,0 мільярдів євро), для інших, нарешті, скориговані відповідно до рівня доходів домогосподарств (наприклад, сімейні допомоги, що становлять 12,1 млрд. євро).

Не можна забувати і про постачання таких послуг, як надання інфраструктури для догляду за дітьми дошкільного віку, наприклад, ясла, які отримують державну підтримку для свого функціонування. Проте слід зазначити, що ця допомога є як недостатньою, так і нерівноцінною. Хоча доступність цих видів догляду за дітьми у Франції краща, ніж в інших країнах, їх дуже мало: лише 37% дітей до трьох років приймаються у дані установи, 60% опікуються батьки (переважно мати) або члени сім'ї. Цей дефіцит місць дуже нерівномірно розподілений по території. Це є перешкодою для працевлаштування жінок, які залишаються, відповідно до гендерних ролей, відповідальними за дітей: саме вони зобов'язані звільнитися з роботи або піти неповний робочий день, з усіма негативними наслідками для дитини [39, с.3-7].

Нарешті, не можна забувати і про існування дошкільних шкіл, які називаються дитячими садками, в яких приймаються діти від 3 до 6 років і які є французькою особливістю, якій багато хто заздрить. Але закриття ясел – негативна реальність у всіх регіонах Франції, яка продовжується.

Не зважаючи, на згадані вище проблеми, Франція — один з чемпіонів із соціальних виплат у Європі. Соціальна допомога є конституційним правом (статті 10 і 11 вступної частини Конституції Франції). Національна солідарність доповнює сімейну і має дві мети: допомогти нужденним і згладити майнове розшарування суспільства.

Тому у Франції існують такі виплати:

- виплата за народження дитини *Prestation d'accueil du jeune enfant (Paje)* : *prime à la naissance* дорівнює € 923,08 (€ 1846,15 при усиновленні

дитини). Вона призначена для покриття витрат, пов'язаних з народженням дитини і доглядом. Дана допомога виплачується, якщо заробітна плата батьків не перевищує € 35.729 (сума варіюється до € 64.722, в залежності від кількості дітей, від ситуації з роботою у подружжя і так далі).

- Також передбачено щомісячні виплати Allocation de base (après la naissance) допомога сумою в € 184,62. Для отримання допомоги один з батьків повинен звернутися до фонду CAF.

- Допомога Allocation de soutien familial (ASF) виплачується для підтримки сімей з одним батьком. Сума щомісячних виплат – € 100.09. Виплата закінчується, як тільки дитина досягає 20 років.

Також є допомога для багатодітних сімей:

- двоє дітей: allocations familiales;
- троє та більше дітей: complément familial ;
- у разі, якщо багатодітна сім'я змінює житло, може бути виплачена допомога Prime de déménagement від € 974,90.

Багато фондів підтримують батьків, надаючи фінансову допомогу для самостійного догляду за дитиною або допомогу для оплати послуг няні. Так, допомога Prestation partagée d'éducation de l'enfant (Préparee) дозволяє одному або обом батькам можливість скоротити робочі години, щоб доглядати за своєю дитиною. Виплачують від € 145,63 до € 390,52.

Допомога Complément libre choix du mode de garde (CLMG) містить часткову оплату послуг няні (до 85%) для дитини віком до 6 років. Допомога виплачується тільки в тому випадку, якщо батьки працюють.

Якщо один або обоє батьків студенти, вони можуть претендувати на допомогу:

- якщо один з батьків отримує допомогу для дорослих інвалідів Allocation aux adultes handicapés (AAH) ;
- якщо сім'я отримує RSA;
- якщо один з батьків зареєстрований, що шукає роботу, отримує допомогу по тимчасовому очікуванню Allocation temporaire d'attente (ATA) або ASS.

Допомога Aide à la garde d'enfants pour parents isolés (AGEPI) фінансова допомога для догляду за дитиною для безробітних батьків-одинаків [51, с.70].

Отже, проаналізувавши згадану вище інформацію, можна дійти висновку, що Франція країна з багатьма фінансовими пільгами, допомогою, виплатами, соціальними програмами, створених задля підтримки та розвитку сімей з дітьми.

2.3 Взаємодія сім'ї та школи у сімейному вихованні сучасної Франції

Необхідність та важливість взаємодії школи та сім'ї очевидні. Успішність досягнень дитини залежить від того, хто і як впливає на її розвиток. Більшу частину часу дитина проводить у школі та вдома, тому важливо, щоб взаємодія педагогів та батьків не суперечила одна одній, а позитивно та активно сприймалася дитиною. Це можливо, якщо педагоги та батьки стануть союзниками та однодумцями, зацікавлено та узгоджено вирішуватимуть проблеми виховання.

Ні для кого не є секретом, що діяльність школи в рази перевищує інтенсивність діяльності сім'ї. Але інакше й бути не може, оскільки саме педагоги є фахівцями в галузі освіти, а тому саме вони повинні ініціювати взаємодію з батьками, яка веде обидві сторони до співпраці.

Виникає необхідність у створенні моделі взаємодії з сім'єю на основі співробітництва та взаємодопомоги. Потрібно навчитися вибудовувати

стосунки з батьками з урахуванням їх запитів, ступеня активності та рівня психолого-педагогічної компетентності. Треба прагнути розвивати і навчати батьків, оскільки від їхньої компетентності багато в чому залежатиме і якість освітнього процесу.

Відповідальність тут ділиться навпіл, і сторони виступають не замовниками та виконавцями, а скоріше членами однієї команди з різними функціями та сферою застосування сил. У такому типі взаємодії обов'язковим є двосторонній зворотний зв'язок [29, с.139].

Але школа не може, ні замінити, ні повністю компенсувати те, що отримує особистість, що формується від батьків. Вчителі можуть і повинні педагогічно цілеспрямовано, збагатити, посилити позитивні позашкільні впливи, включити їх у систему своєї виховної діяльності, а також у допустимих межах нейтралізувати негативні впливи, використовуючи професійні можливості.

Сім'ї дуже різні, у кожній свої проблеми та труднощі, тому неможливо дати готову відповідь і єдино правильну на питання про те, як взаємодіяти з сім'єю. Багато залежить від інтуїції, майстерності педагога, який має проаналізувати комплекс різних обставин, щоб прийняти необхідне рішення у виборі способів та засобів взаємодії з батьками та дитиною у конкретній ситуації [9,с.54-66].

Тому взаємодія з сім'єю – одна з актуальних та складних проблем у роботі школи та кожного вчителя.

Демократизація навчання та еволюція освітніх практик сімей сприяли розвитку автономії дітей, вони зараз значною мірою розвиваються в школі, у контакті з групою однолітків. Незважаючи на це, сім'я все ще є важливим чинником соціалізації дітей та їхньої успішності в навчанні.

Присутня з дитиною з раннього віку, сім'я бере участь у прищепленні цінностей і початкових знань, які стануть капіталом для дитини, яка будується.

Таким чином, прихід до школи вже сильно відзначається сімейним середовищем, і останнє продовжує впливати протягом усього шкільного навчання дитини.

Освіта, від народження дитини до повноліття, - це суміш різних чинників і впливів. Однак дві установи відіграють першочергову роль та мають офіційні освітні обов'язки перед законом та суспільством: сім'я та школа.

Батьки - це перші та найважливіші вихователі дитини не тільки тому, що вони виконують роль від народження, але й перш за все тому, що відповідальність за виховання дітей лягає на них. Саме вони повинні встановити інтелектуальні та емоційні основи свого життя в суспільстві та виробити відповідне ставлення та цінності. Їх роль є вирішальною, оскільки майбутнє дітей сильно обумовлено їх першими роками життя. Для того, щоб школа відігравала свою роль, все ще батьки мають юридичний обов'язок забезпечити присутність та активну участь дитини. Таким чином, батьки повинні виховувати своїх дітей, а держава - з хороших фахівців та громадян [55, с.260].

Глибокі зміни в сучасному суспільстві значно вплинули на традиційну сімейну структуру в останні десятиліття, а також порушують систему освіти. Безперечно, що зараз ні сім'я, ні школа не можуть самостійно передати молоді всі знання, навички та цінності, необхідні для успішної інтеграції у суспільство.

Крім того, батьки та школа мають зіткнутися зі все більш складними ситуаціями, до яких ні ті, ні інші здаються недостатньо підготовленими. Це, з одного боку, певні соціальні явища, такі як маргіналізація, виключення чи насильство. З іншого боку, швидке зростання обсягу знань, а також зміна характеру навичок, необхідних для трудового життя, ставлять безпрецедентні виклики для системи освіти.

В результаті зростає плутанина щодо відповідних ролей, які повинні виконувати батьки та вчителі. Вони схильні звинувачувати один одного в тому, що вони не роблять необхідного для навчання дітей.

Ніхто не заперечує того факту, що обидва мають обов'язки, але в мінливих соціальних, економічних та культурних умовах також змінюється розподіл завдань, а також спосіб сприйняття цих обов'язків кожним. Відповідний вплив батьків та школи також варіюється від країни до країни відповідно до різних культур, традицій та релігій.

Тому важливо прийти до більш чіткого визначення відповідних обов'язків батьків і вчителів, і перш за все заохотити їх усвідомлювати це. Однак у цій складній реальності, де впливають сім'я, школа та суспільство, переплітаються, було б неможливим і зайвим намагатися скласти жорсткий перелік відповідних обов'язків. Розширення діалогу та створення справжнього партнерства - найкращий шлях уперед.

На даний момент цієї співпраці недостатньо навіть на рівні початкової школи, і вона ще більше зменшується протягом наступних етапів навчання.

Потреба в партнерстві між батьками та школою зараз усвідомлюється державною владою. Законодавча база, загалом, також є. Але саме на рівні практики все здається найскладнішим.

Спілкування є основою партнерства, і тут школам, а також асоціаціям батьків доводиться докласти чимало зусиль і проявити фантазію.

Школа повинна знайти рішення, щоб знизити бар'єри, які перешкоджають доступу батьків до школи. Важливо, щоб їх добре прийняли, щоб вони відчували себе комфортно і щоб зустріч пройшла на рівних, з повагою та довірою.

Експерти кажуть, що одна з причин, чому французькі батьки уникають школи, полягає в тому, що вони бояться бути оціненими за успіхи своїх дітей. Подзвонити батькам і попросити їх прийти до вчителя часто асоціюється з проблемою, надзвичайною ситуацією. Розмови залишаються зосередженими на тому, що йде не так, і це створює труднощі в спілкуванні. Більш позитивне ставлення з боку вчителів допомогло б батькам більше залучатися до шкільного життя .

Необхідні особливі зусилля, щоб залучити до школи знедолених та батьків-іммігрантів. Ось чому навчання міжкультурним відносинам має бути частиною освіти вчителів. Різні формули, що застосовуються в школах, мали успіх і заслуговують на більш широке поширення: ранкова кава в дитячому садку з мамами, зустрічі на теми, що цікавлять тат, зустрічі поза школою, у мікрорайонах, де живуть сім'ї іммігрантів.

Загалом, федерації батьків у Франції несуть велику відповідальність за стратегії спілкування та навчання, щоб навчити батьків висловлювати себе та будувати реальну мережу стосунків.

Навчання батьків має відбуватися на індивідуальному та колективному (асоціаційному) рівнях. На жаль, кошти від сімейних внесків та державної допомоги є невизначеними, їх важко отримати і, у будь-якому випадку, недостатніми для забезпечення належної підготовки.

Французькі вчені також виділяють, що спілкування є, і особливо необхідним, у разі таких проблем, як насильство в школах. Рідко це явище буває виключно з провини школи або батьків. Ось чому взаємні звинувачення мало допомагають; з іншого боку, підкреслюється важливість діалогу [31, с.14].

У своїх стосунках з батьками школа має усвідомлювати реальність працюючих батьків, тому зустрічей, організованих лише в навчальний час, недостатньо.

Комп'ютерна революція створює нові можливості для спілкування. Завдяки інтернету взаємодія між батьками та вчителями може бути значно полегшена, особливо тому, що це може зблизити батьків, які інакше ніколи не відвідують школу. Вони можуть бути краще поінформовані про політику та програму школи, знати й контролювати успіхи своєї дитини, пропонувати ідеї. Однак електронне спілкування не повинно замінювати людський контакт.

Негативним виявився вплив засобів масової інформації, особливо пропаганда насильства і жорстокості на телебаченні, яким не можуть протистояти уроки моралі і сентенції батьків. Французькі соціологи пишуть про революцію молодих проти дорослих. Молодь виступає проти консервативної системи освіти, яка не створює умов для всебічного розвитку особистості і наступного професійного зростання, екстенсивного розвитку освіти, за вертикальну її мобільність, проти суспільства, що старіє.

Проблеми освіти у Франції ніколи не були предметом уваги тільки професійних педагогів, вони цікавили філософів, психологів, соціологів. Усіх турбували проблеми, що система французької освіти не здатна до еволюції, до планомірних ефективних реформ, вона відірвана від життя, ґрунтується на концепціях, що не можуть плідно вирішити актуальні теоретичні проблеми навчання і виховання. Упродовж багатьох років типовим для освіти Франції був абстрактно-схоластичний характер змісту освіти, переважання книжно-вербальних методів навчання. Ці риси освіти Франції мають велику інерційну силу, негативно впливають на динамку її розвитку [21, с.232-233].

Проте освіта приносить суспільству неоціненне багатство і відіграє життєво важливу роль у функціонуванні демократії. Тому державні органи повинні приділяти більше уваги проблемам у цій сфері.

Таким чином, важливим для досягнення розвитку освіти Франції на сучасному етапі є:

- рекордне серед розвинених країн охоплення дітей дошкільним вихованням та одна з кращих у світі систем підготовки до обов'язкового навчання;
- дуже мала участь населення в оплаті освіти та всіх інших форм послуг з набування знань і підвищення кваліфікації;
- відносно дуже дешева освіта, яка одночасно відзначається визнано високим рівнем знань і вмінь випускників вищих закладів освіти практично всіх типів;
- висока централізація керування і фінансування освіти зі створенням на державні кошти системи структур для залучення громадськості та фахових асоціацій до вироблення освітньої політики;
- наявність системи передбачення попиту на ринку праці та використання її даних у заходах з професійного скеровування учнів коледжів та інших закладів освіти;
- висока якість навчання у школах, яка досягається цілим комплексом заходів, зокрема, ефективною диференціацією заключної стадії середньої освіти та системою поточного та заключного контролю роботи учнів та вчителів;
- належна підготовка та оплата вчителів та викладачів, постійна стимуляція до самовдосконалення і розширення їх фахових знань.
- створення багатостадійної системи підтримки здібних до освіти і праці учнів, вирішення долі учня на основі лише позитивних його рис і ознак,

збереження елітарної структури підготовчих класів та Великих шкіл з дуже суворим (але справедливим) відбором кандидатів на всіх стадіях;

- майже ідеальна реалізація принципів прав особи та рівного доступу до всіх стадій освіти, зокрема, шляхом без конкурсного доступу до університетів та безкоштовного навчання в них [52, с.275-284].

Одним з наслідків цього є те, що Франція вважається світовим лідером за кількістю студентів-іноземців. Цивілізоване регулювання і державна підтримка діяльності приватних закладів освіти, як засобу здешевлення навчання та розширення свободи вибору для молоді, створення оптимальних умов для розвитку особистості.

Ми спостерігаємо, що за останні десять років структура французької сім'ї та виховні практики значно змінилися, фактично, батьки тепер краще розглядають дитину та все частіше інтереси дитини стоять на першому місці. Сім'ї тепер хочуть, щоб у їхньої дитини було «майбутнє», повноцінне професійне життя, тому вони хочуть її успіху, особливо в школі, тобто ось чому вони більше, ніж раніше, вкладають у освіту. Очікування від дитини високі, і дитина знаходиться під великим тиском з боку батьків. Проте, схоже, що сім'ї, незважаючи на те, що хочуть досягти успіху в навчанні, залишають освіту своєї дитини більш осторонь, ніж раніше, особливо з точки зору навчання, як жити в суспільстві, і тому сім'ї покладають високі очікування на школу. Тому освіта на цьому рівні отримує роль, за яку вона раніше не відповідала.

Варто зазначити, що існує навчальна поведінка з боку дорослих, сприятлива для розвитку та адаптації дітей до школи. Такими факторами є поведінка привілеїв (наприклад: врахування здібностей дитини; стимулювання її мислення; вираження небагатьох негативних афектів по відношенню до нього), ставлення (наприклад: толерантність) і риси особистості (наприклад: велика емоційна стабільність). Більшість із цих змінних, сприятливі для

розвитку дитини та її навчальних досягнень, та допомагають створити сприятливе середовище для її розвитку [44, с.16].

Сьогодні у Франції важливу роль у забезпеченні соціалізації учня відіграє школа, тоді як раніше сім'я вважалася першорядною інстанцією соціалізації, а школа – лише другою.

Що стосується допомоги з домашнім завданням, то, згідно з дослідженнями, французькі батьки все більше намагаються допомогти своїм дітям в його виконанні.

Проте варто зазначити, що робота вдома все ще призводить до нерівності на кількох рівнях: у місці чи умовах, в яких виконується домашня робота, у доступності батьків чи їх можливості допомогти. Тому сьогодні важко визначити, чи варто задавати домашнє завдання на виконання вдома, оскільки здається, що сім'ї справді нерівні перед обличчям цієї практики.

Що стосується стосунків між школою та сім'єю, то в школі, де пропагується спільне навчання, вони не зберігаються і все ще виглядають дуже конфліктними. Проте більшість французьких батьків все ще зустрічаються з учителем своєї дитини незалежно від її походження та беруть участь у шкільному житті.

Крім того, школа, яка мала зменшити вплив соціальної нерівності та освітньої нерівності, не може заперечувати відмінності в культурному фоні учнів, на рівні сім'ї. Справді, найбагатші сім'ї мають можливість вдатися до додаткових засобів, щоб зробити своїх дітей успішними, тоді як найбідніші сім'ї можуть покладатися лише на вчителя. Тоді всі учні не можуть досягти успіху однаково через культурні відмінності, а отже, через різні засоби, доступні їм для досягнення успіху.

Незважаючи на відмінності, школа і сім'я не можуть функціонувати окремо, і саме ця залежність породжує конфліктні стосунки, сім'я потребує школи, щоб забезпечити майбутнє їхньої дитини та школа потребує, щоб батьки контролювали роботу своїх дітей і брали на себе роль освіти. Тому співпраця школи та сім'ї є важливою для благополуччя дитини, а отже і для її успіху, який є результатом спільної роботи.

Щодо підготовки вчителів, то Франція відрізняється чіткими та складними критеріями відбору професіоналів. Ті, хто хоче бути вчителем, проходять серйозний відбір. Потрібно пройти конкурс в загальнонаціональному масштабі. Такі конкурси існують двох рівнів: для вчителів коледжу і для вчителів ліцею. Підготовка до них займає приблизно рік напруженої роботи. Програма оголошується на початку року.

Минулі письмові іспити дають допуск до усних, і навіть якщо вони його не здадуть, вони все одно отримують досить почесний титул "допущених" (admissible). Якщо і наступного разу для них все скінчиться на цьому титулі, його подвійне присвоєння надалі дає право на збільшення зарплати. Тим самим гігантська робота по підготовці до конкурсу не зникає зовсім. Успішно пройшовши цей конкурс, вчитель отримує постійний титул на все життя, велику зарплату і менше навантаження [47,с.232-237].

Якщо говорити щодо принципів виховання дітей в французькій школі, то можна зазначити, що при виборі навчального закладу батьки зазвичай нададуть перевагу закладу, що знаходиться близько до дому. Якщо компанія однокласників дитині не подобається – це зазвичай не відіграє великого значення.

Шкільна форма у французькій школі не є обов'язковою. До речі, це породжує конкуренцію, коли діти намагаються перевершити один одного вбранням.

Учням ретельно прищеплюють уміння і звичку красиво оформляти роботу, навіть конспект лекції. У кожного французького учня, будь-то студент або школяр, у портфелі завжди є пенал, цілком набитий кульковими ручками і олівцями різних кольорів.

Естетичного виховання в шкільній практиці Франції надається таке ж велике значення. Вільне читання по нотах - це вимога до всіх учнів старших класів. У шкільній практиці широко поширені щорічні конкурси хорів, вчительські конференції з питань музичного виховання. Також у французьких школах використовуються тести, пов'язані з дослідженням музичних здібностей дітей, музичної пам'яті, сприйняття висоти, тембру, відмінності інтервалів і ритмів. Школи Франції поряд з підручниками із загальноосвітніх предметів, мають і підручники з художніх дисциплін: з удосконалення співу. Для школи випускаються спеціальні серії репродукцій картин і пластинок музичних творів, з багатим репертуаром, також використовують шкільне радіо і телебачення. Поряд із зразками класичного мистецтва широко представлено і сучасне мистецтво [16, с.65-69].

У педраду обов'язково входять по два представника учнів від кожного класу, які мають право голосу; їх роль, зокрема, полягає в тому, щоб довести до відома вчителів труднощі і проблеми учнів - наприклад, у сім'ї стався розлучення, але про це знають не всі вчителі, делегат класу може і навіть повинен сказати про це на педраді.

Роль сім'ї у суспільстві незрівнянна за своїм значенням, з жодними іншими складовими суспільства, оскільки у сім'ї розвивається і формується особистість людини, її ставлення до себе, до свого здоров'я. Проте школа була, є і залишиться одним з найважливіших соціальних інститутів, що забезпечують виховний процес і реальну взаємодію дитини, батьків і соціуму [60, с.144].

Взаємини сім'ї та школи важливі у перші роки перебування дитини у школі. Актуальними вони залишаються і у старшому віці, адже дуже часто саме у школі у дитини з'являється шанс для самовираження, прояву своїх талантів. Школа ставить собі багато завдань: і виховні, і навчальні, і просвітницькі. Школа може допомогти батькам у вирішенні багатьох питань виховання дітей, але вона ніколи не зможе конкурувати із сім'єю [19,с.165]. Саме сім'я є найпотужнішим засобом у формуванні особистості дитини. Життя та наука довели, що всі біди у дітей, а потім і у дорослих, пояснюються помилками сімейного виховання, головні з яких – відсутність кохання та невміння хвалити та підтримувати своїх дітей. Найважливіше для дитини – щоб її любили такою, якою вона є.

Питання взаємодії сім'ї та школи дуже актуальне, оскільки сьогодні багато сімей турбує, насамперед економічного добробуту, батьки більшу частину дня проводять на роботі, і вдома вважають за краще обговорювати грошові проблеми, все частіше ухиляючись від виховання дитини, перекладаючи цю місію на вчителів школи.

Отже, сьогодні одне з головних завдань французької школи – створення педагогічної системи, заснованої на взаємодії педагогічного, учнівського та батьківського колективів як рівноправних партнерів.

2.4. Програми педагогічної освіти батьків у Франції та можливості використання актуальних ідей в Україні.

Відповідно до Рекомендації Ради Європи (2006) щодо політики підтримки позитивного батьківства, метою батьківського завдання є сприяти позитивним відносинам між батьками та дітьми, заснованими на здійсненні батьківської відповідальності, щоб гарантувати права неповнолітніх у сім'ї та оптимізувати свій потенціал розвитку та добробуту. Термін «позитивне батьківство» означає «батьківську поведінку, засновану на найкращих інтересах дитини, яка

спрямована на виховання та розширення можливостей, яка є ненасильницькою та пропонує їй визнання та допомогу, встановлюючи набір критеріїв, що сприяють її повноцінному розвитку». Рекомендація спрямована на те, щоб країни-члени усвідомили необхідність надати батькам достатні механізми, щоб вони могли взяти на себе свої важливі обов'язки щодо догляду та освіти своїх дітей. Надання послуг підтримки батьків, таких як місцеві консультаційні послуги, телефонні лінії довіри та освітні програми, мають велике значення для того, щоб сприяти повному виконанню батьківських обов'язків у суспільстві, особливо є найбільш необхідним для вразливих сімей з дітьми.

Програми виховання батьків – це можливість запобігти жорсткому поводженню з дітьми та бездоглядності та, у свою чергу, сприяти позитивному розвитку дитини в підлітковому віці. Для цього ці програми спрямовані на сприяння процесам когнітивних, афективних та поведінкових модифікацій батьків по відношенню до їхніх дітей [50,с.54-66].

Загальна мета даних організацій – надати батькам можливості підтримки, які дозволять їм якомога ефективніше виконувати свої виховні завдання та обов'язки, оптимізуючи сімейні стосунки та розвиток їхніх дітей. Точніше, цілі освітніх програм для батьків мають на меті:

- заохотити батьків змінити власну концепцію розвитку та виховання, підтримуючи їх способи дій у повсякденному житті;
- сприяти широкому спектру відповідних заходів для заміни неадекватних;
- покращити та зміцнити сприйняття та задоволення від батьківства;
- полегшити адаптацію до змін під час життєво важливих сімейних переходів;
- заохочувати автономне та відповідальне функціонування перед обличчям труднощів у сім'ї та її стосунках із оточенням;

- покращити соціальне життя. підтримка та використання ресурсів у соціальному середовищі.

Таким чином, ми маємо на увазі процеси змін, які передбачають важливу перебудову батьківського мислення та звичок сімейного життя за межами одноразового отримання нових знань про еволюційний розвиток або технік контролю поведінки батьків, дітей. Під час цих процесів змін батькам пропонуються можливості навчання, щоб вони могли реконструювати та оптимізувати здійснення батьківства. Це процес спільних роздумів про батьківський досвід, який змушує батьків переосмислити, як вони найкраще виконають це важливе завдання. Тому акцент робиться на необхідності шукати співпраці з батьками, щоб здійснити цей процес змін.

У сучасному суспільстві ми переживаємо період, коли підлітковий вік, як соціальне явище, починається все раніше і виходить за межі звичного. Таким чином, частково під поштовхом суспільства, діти, які ледь вийшли з дитинства, дуже передчасно переходять до поведінки, яка нагадує дуже ранню юність.

З іншого боку, підлітковий вік триває до настання юності, іноді значно перевищуючи повноліття. Це означає, що повноліття, якого батьки довго чекали як знак, що попереджає про те, що підлітки досягли рівня автономії, якого вони вимагають, ніколи не настане. Батьки зіштовхуються з дилемою: знати, як контролювати спроби автономії, не вдаючись до обмежувальних процедур, типових для авторитарної освіти, яку отримали багато з них. Крім того, батьки намагаються втрутитися в той час, коли вони більше не є єдиними джерелами соціалізації і коли освітній сценарій перегукується з іншими голосами, що виходять із таких контекстів, як нові інформаційно-комунікаційні технології, комунікація або навіть світ дозвілля, який додає вплив на дітей. Тому сьогодні багато батьків вважають, що мають дуже мало влади та впливу на навчання своїх дітей [63,с.14].

Зіткнувшись з цим негативним підходом, зосередженим на песимістичному баченні підліткового віку, програма «Прожити підлітковий вік в сім'ї» (*Vivre l'adolescence en famille*) базується на ідеї, що ми повинні пізнати своїх дітей, підтримувати їх у їхній подорожі та насолоджуватися з ними на цьому етапі їхнього життя.

Підлітковий вік – це фаза розвитку, яку проходять усі люди і яка, за умови хорошої родини, освіти та соціальної підтримки, не супроводжується проблемами. Підлітки починають відчувати нові потреби, такі як більша автономія, визначення власної особистості та ідентичності, розширення свого соціального світу та референтних осіб, еволюція відносин з батьками до менш ієрархічного обміну, де враховується їхня думка, де стандарти піддаються сумніву та обговорюються, а їхні інтереси та переваги заохочуються.

У цьому контексті змін, виникнення конфліктів у сім'ї не є проблемою саме по собі, а є ознакою того, що важливо заохочувати цей розвиток подій. Таким чином, програма допомагає батькам визначити ці зміни в розвитку, спочатку дозволяючи їм подумати про власний підлітковий вік, а потім інтерпретувати ці зміни позитивно, як еволюційний процес, а не як загрозу для дитини. У той же час це допомагає втішити їх на місці батьків і запевнити, що те, що вони роблять, відіграє велику роль у житті їхніх дітей, навіть якщо вони відчують, що їхнього впливу майже немає. Звичайно, діти потребують якісної уваги, навіть якщо вона відносно невисока. Програма заохочує батьків ділитися повсякденним життям своїх дітей, щоб знати, що вони думають і чим займаються, брати участь у їхніх заходах і таким чином мати можливість стати співрозмовниками та вказівниками першочергової важливості. [43, с.75].

У сім'ях психосоціального ризику визначальним є етап переходу дітей до підліткового віку. Діти можуть походити з родини, де вони страждали від серйозної недбалості, навіть нехтування, де вони відчували несправедливу вагу влади, що свавільно розподіляє покарання, ніколи не визнаючи правильної

поведінки. Сімейний стрес, який переживають батьки, міг відвернути їхню увагу на інші питання, які вони вважають більш актуальними. У свою чергу, діти, можливо, зазнали перших невдач у школі та проблеми поведінки з однолітками; потім вони повинні зіткнутися зі змінами, які тягне за собою підлітковий вік з певним недоліком.

Важливо підтримувати батьків, щоб допомогти їм подолати ці тенденції до нехтування чи свавільного ставлення в їхній навчальній поведінці та краще впоратися зі стресом у сім'ї, оскільки в цей час обидва можуть перейти до образливої поведінки, враховуючи більший рівень конфронтації та протидії, з якою вони зустрінуться з боку неповнолітніх дітей. Це також час, коли більша незалежність дітей може призвести до повної втрати батьківського контролю, залишаючи молодих людей на милість впливу часто шкідливих кіл друзів, і де їхній спосіб життя, ймовірно, тривожним чином погіршиться.

Ця програма відповідає профілактиці жорстокого поводження та розвитку батьківських навичок у сім'ях із психосоціальним ризиком. Він має превентивну увагу на жорстоке поводження з дітьми та передбачає глибоку зміну того, як ми характеризуємо ці сім'ї, тому що проста кваліфікація їх як «дисфункціональних», «неорганізованих» або «з кількома проблемами» не впливає істотно, а варто розробити профілактичні заходи. Ми повинні розуміти, що ці сім'ї розташовані в континуумі ризикових і захисних факторів, які дозволяють їм якимось чином досягти позитивного виховання відповідно до балансу, отриманого між цими факторами. Втручання мають бути спрямовані на зменшення впливу цих факторів ризику та сприяння захисним факторам, наявним у сім'ї, школі та соціально-економічному та культурному середовищі загалом. Тому першою особливістю програми є відмова від дефіцитної точки зору на сім'ю з ризиком і застосування підходу, заснованого на зміцненні їхніх сильних сторін і можливостей.

Друга характеристика полягає в тому, що програма втручається в основному у сім'ї з ризиком, але також передбачається як стандартизуючий ресурс для всіх сімей. Програма також пропонує створення змішаних груп, у яких беруть участь обидва типи сімей та є частиною мережі комунікаційних ресурсів. Аналогічно, програма дає сім'ям можливість скористатися всіма первинними профілактичними заходами у відповідних муніципалітетах або районах, дозволяючи їм створити стабільне середовище для неповнолітніх та стимулюючи їх інтеграцію в суспільство.

Програма орієнтована на батьків, татусів чи матусь, які живуть разом чи ні, які переживають складний період, наприклад, перехід дітей у підлітковий вік, віком від 12 до 18 років. Профіль цих учасників досить відкритий. Програми орієнтовані на батьків з дуже низькими навичками виховання дітей, які страждають від проблем у поведінці, академічних чи інших, батьків із проблемами зі здоров'ям, емоційною нестабільністю та/або невеликою розумовою відсталістю, батьків із соціально-низьким економічним рівнем, пов'язаними з умовами ризику та соціальної вразливості. А також батькам, які, походючи з інших культур, можуть мати проблеми з дітьми та адаптацією до нового соціального середовища. Але програма також пропонує допомогу батькам, які перебувають у більш нормалізованій ситуації або переживають минулі кризи і бажають подолати ці періоди, щоб покращити взаєморозуміння в родині.

Загальні цілі програми, пов'язані зі змістом модулів, такі:

- Сприяти особистісному розвитку батьків і позитивному розвитку підлітків.
- Сприяти захисним факторам та зменшенню факторів ризику шляхом більшої соціальної підтримки та кращого задоволення потреб батьків на різних рівнях.

- Сприяти координації цієї програми з іншими програмами, ресурсами або заходами, які доповнюють її ефективність.

Конкретні цілі:

- Допомогти батькам визначити та інтерпретувати найважливіші зміни в процесі переходу від підліткового до юнацького віку.
- Навчитися застосовувати стратегії соціалізації, спрямовані на покращення сімейної гармонії та сприяння взаєморозумінню.
- Орієнтувати батьків, пропагувати здоровий спосіб життя та хороші стосунки з товаришами.
- Дозволити батькам усвідомити їхню регуляторну роль у використанні нових інформаційно-комунікаційних технологій.
- Сприяти покращенню відносин між сім'єю та школою, а також мотивації та успіхам у навчанні.

Включення програм виховання батьків у послуги з допомоги сім'ям передбачає зміну поглядів батьків за допомогою професіоналів та новий спосіб роботи в рамках профілактичних послуг та розвитку сімейних навичок. Ця програма дуже корисна, оскільки висвітлює можливості відновлення сімей у ситуації психосоціального ризику, відкриваючи їхні сильні сторони та їхній потенціал, а також вказує на «дорожню карту», яка дозволяє працювати над відносинами та покращувати їх. Крім того, структура позитивного батьківства чітко показує, що ці сім'ї потребують психолого-педагогічної підтримки, яка пропонується в інклюзивному та не стигматизуючому ключі. Саме тому програма «Прожити підлітковий вік в сім'ї» була створена як стандартизуючий ресурс для всіх сімей і, серед іншого, для сімей із особливими труднощами в житті [8, с.27].

Важливо, щоб, даючи професіоналам належну підготовку щодо принципів, змісту та методології програми, вони також навчалися тому, як застосовувати її

та як найкраще включати її в план роботи з сім'ями. Не варто сприймати реалізацію програм як поодинокі дії з професіоналами. Дана програма прагне забезпечити моделі партнерства між університетами, національними та регіональними службами захисту неповнолітніх для розробки та впровадження програм групової батьківської освіти в місцевих органах. Ціль програми забезпечити програми стабільного характеру та універсального доступу. Останнім завданням є розробка комплексних служб прийому сімей, які включають ці групові програми в ширші рамки профілактичних і промоційних заходів.

У цьому ж ключі застосування групових програм, заснованих на доказах, може бути динамічним елементом впровадженням для покращення якості державних служб. Ми повинні відкрити двері для інновацій, сприяючи ідентифікації та передачі передового досвіду між професіоналами та забезпечуючи безперервну співпрацю з установами, що займаються дослідженнями у сфері психосоціального стану сімей.

Фактично, міжінституційне співробітництво для реалізації програм, як у випадку з «Прожити підлітковий вік в сім'ї», стає ефективним інструментом зв'язку сімейної політики з відповідними дослідженнями та передовою професійною практикою. Співпраця такого типу може допомогти подолати природні бар'єри, що відокремлюють нові результати досліджень від їх застосування у світі професійної практики. Вони також допомагають створити мережі підтримки та співпраці між професіоналами, які застосовують ці програми.

Дана програма - це єдиний спосіб забезпечити якісне обслуговування сімей, гарантувати безперервність батьківських освітніх програм, інноваційність професійних практик та сувору оцінку інших програм .

Також у Франції існує навчальний простір для батьків-іноземців, які прибули до нової країни та поки не знайомі з культурою. Програма зосереджена навколо викладання французької мови, відкриття цінностей Республіки та функціонування шкільної системи.

Програма «Відкрити школи батькам для успіху дітей» (OEPRE) проводиться у партнерстві між Міністерством внутрішніх справ та Міністерством національної освіти. Вона має на меті сприяти інтеграції батьків учнів, новачків, іммігрантів або іноземців із-за меж Європейського Союзу, залучаючи їх, зокрема, до навчання їхньої дитини.

Навчання має на меті дозволити:

- опанування французької мови (розуміння, говоріння, читання та письмо);
- знання цінностей Республіки та їх впровадження у французьке суспільство;
- знання про функціонування та очікування школи щодо учнів та батьків.

Програма передбачає безкоштовне навчання тривалістю від 60 до 120 годин на рік. Пропонується групам від 8 до 15 осіб у школах, коледжах або середніх школах. Вони організовуються протягом тижня, іноді для максимальної кількості батьків.

Більшу частину навчання здійснюють в основному вчителі, підготовлені для викладання французької мови як другої іноземної мови, або вчителі, які мають сертифікат з французької мови як другої або французької як іноземної.

Їх також проводять вчителі історії-географії, природничих наук і фізики, кілька директорів шкіл, радники з питань освіти або шкільні медсестри.

Також проводять таке навчання: співробітники асоціацій, затверджених Міністерством національної освіти, молоді та громадського життя, або постачальники послуг з Управління імміграції та інтеграції Франції.

Висновки до розділу 2

У Франції здійснюється сильна підтримка сімей, створюються організації, виділяються істотні суми на підтримки сімей. Таким чином, сім'я може розраховувати на допомогу держави. Жорстко налагоджена юридична система прав дитини.

Вже з початку століття у Франції відбувається зниження народжуваності в сім'ях, яке веде за собою зменшення числа багатодітних сімей (за виключенням сімей емігрантів) . Але все ж багатодітні сім'ї для Франції не рідкість, так як і державна підтримка налагоджена в країні, і існує особиста зацікавленість батьків, у тому щоб мати більше дітей: продовжити свій рід, не бути самотніми, отримувати задоволення від дитячого щастя, і одночасно дарувати щастя і радість своїм дітям.

Сучасна педагогічна система будується по відношенню до дитини, як до рівного. Батьки виявляють до нього любов і вимогливість, але також надає йому свободу, служать йому опорою і захистом в будь-якому віці.

Для створення гармонійних стосунків у сім'ї та у вихованні дітей, необхідна участь двох батьків, де мати дає дитині ласку і турботу, а батько захист і опору.

У багатьох країнах існує проблема взаємин між батьками і дітьми, Франція не виняток. Але спеціальні програми та допомога професіоналів не покидають сім'ю один на один з проблемою.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження показало, що основна увага у процесі французького виховання спрямована на навчання малюків навичкам соціалізації. Як визначено в процесі дослідження, у сучасній Франції громадянське та правове виховання дитини здійснюється переважно в закладах освіти. У межах сім'ї методом пояснення, бесід, розповідей здійснюється виховання в дитини поваги до історії своєї Батьківщини, державної символіки.

1. На основі дослідження можна виділити такі провідні принципи сімейного виховання у Франції: гуманізм, демократизм; природовідповідність; співпраця батьків з вчителями для підвищення ефективності виховного процесу; принцип раннього навчання й розвитку дитини.

Мета, зміст, завдання сімейного виховання у Франції співзвучні з загальноприйнятими у педагогічній науці, але у той же час вони мають на собі відбиток матеріальної і духовної культури французького народу. Основними засадами сімейного виховання в французького народу стали гуманізм, пріоритет морального виховання, яке ґрунтується не свободі та бажанні дитини, зокрема на формуванні високих духовних якостей – любові до ближнього, милосердя, доброчинності, справедливості, розсудливості, помірності, сили духу.

Відповідно французькими батьками застосовувалися такі методи виховання: власний приклад, заохочення, наставляння, моральні уроки, поради.

Етапи історичного розвитку французької сім'ї співпадають з традиційними етапами загальноєвропейського розвитку сімейного виховання. Система сімейного виховання у Франції вдосконалювалась у ході історичного розвитку, в результаті якого сім'я ставала міцнішою, а ставлення до дітей – більш гуманним.

2. Різноманітність і плюралізм є основними характерними рисами сімейного життя в сучасній Франції. В країні існують такі моделі сімей: нуклеарна, монопарентальна, одноосібна, відновлена, співжиття або цивільний шлюб. Найбільш поширеним типом сім'ї є нуклеарна моногамна сім'я. Незважаючи на зміни у структурі сім'ї, вона продовжує бути однією з найголовніших цінностей французів.

У вихованні дітей у сучасній Франції спостерігається тенденція до демократизації відносин між батьками та дітьми. Найбільш успішною, на думку французьких вчених, є така модель сім'ї, яка базується на демократичних засадах, виховує дітей в дусі свободи і відповідальності, використовує діалог як основний засіб спілкування і стимулює розвиток усіх своїх членів.

Змістом концепції сімейної педагогіки у Франції є створення системи виховання, що забезпечує всебічний і гармонійний розвиток особистості дитини, збереження й зміцнення її фізичного, морального, психічного здоров'я. Головними функціями французької сім'ї на сучасному етапі є підготовка дитини до самостійного дорослого життя в умовах суспільства, що постійно змінюється, сприяння формуванню її фізичної, інтелектуальної, духовної зрілості, а також прищеплення їй загальнолюдських та національних цінностей і норм поведінки в суспільстві.

Основними завданнями виховання дітей у родині, згідно з загальноєвропейськими поглядами на виховання у XXI столітті, вважають такі: передавати дитині знання про оточуючий світ і досвід попередніх поколінь, допомагаючи аналізувати їх; навчати дитину креативно мислити, досліджувати, експериментувати, розвиваючи її пізнавальні здібності й уміння; навчати дитину бути водночас унікальною й соціальною істотою, усвідомлювати свою неповторність і разом з тим бути толерантною й поважати

інших людей; готувати дитину до життя в суспільстві, навчаючи брати участь у спільній справі, вести діалог і приймати спільні рішення.

3. Метою формування ціннісних орієнтацій французької дитини, повинно бути поєднання гармонійного розвитку розуму, сили волі та почуттів. Основною умовою виховання моральних цінностей у дітей є любов і підтримка батьків.

У відношенні сім'ї зі школою треба сприяти зміцненню виховної ролі сім'ї. Унікальність сім'ї як педагогічного середовища полягає в тому, що в ній можливо: створювати глибокі емоційні зв'язки, заперечуючи негатив; сприяти щирості у взаємовідносинах; цінувати унікальність і поважати відмінності між своїми членами, бажаючи добра кожному.

Основними моральними якостями, які необхідно виховувати у дітей в умовах сьогодення, є: організованість, працьовитість, щедрість, відповідальність, оптимізм, толерантність, активне ставлення до життя. Якщо батьки створять у родині теплу атмосферу любові й спілкування, це стимулюватиме дітей зростати здоровими, врівноваженими, самостійними людьми з позитивною самооцінкою – якостями, що є невід'ємними для виховання творчих особистостей.

4. Законодавчі основи сімейного виховання в Франції визначаються Загальною декларацією прав людини, Конституцією Франції. Конституція Франції встановлює один з основних принципів соціальної політики держави надання батьками допомоги своїм неповнолітнім дітям, гарантуючи дітям захист, передбачений міжнародними угодами (Декларацією прав людини, Конвенцією про права дитини). Крім того, Конституція Франції гарантує право на освіту і свободу освіти, тобто право на те, щоб діти одержували моральне й релігійне виховання згідно з власними переконаннями їх батьків.

5. Аналіз французьких програм педагогічної освіти батьків показав, що відбулися певні зміни в концепції сімейного виховання: якщо раніше метою виховання було зробити дитину слухняною, то зараз переважає демократичний підхід до виховання, в основі якого лежить розуміння інтересів і потреб дитини.

Важливим чинником піднесення рівня сімейного виховання французів на сучасному етапі стало підвищення педагогічної культури батьків шляхом розробки і впровадження спеціальних програм їх освіти. З цією метою в Франції створені програми виховання батьків, програми педагогічної освіти батьків, які діють у місцевих органах освіти і відрізняються різноманітністю форм і методів роботи з батьками.

Школи батьків, індивідуальні зустрічі та консультації фахівців, діяльність сімейних радників, допомога сім'ям емігрантам – все це спрямовано на розв'язання проблем у сімейних відносинах, зміцнення зв'язків між членами родини, ведення ними здорового способу життя.

Методична і практична цінність програм центрів сімейного орієнтування полягає у збагаченні батьків педагогічною теорією, ознайомленні їх з новими педагогічними та виховними технологіями і наданням більших можливостей для самовиховання й саморозвитку.

В сучасній Франції добре організований і успішно втілюється в життя процес підвищення педагогічної культури сім'ї. Це свідчить про прогрес у розвитку сім'ї в цілому та сімейного виховання зокрема.

Досвід Франції з організації педагогічної освіти батьків у центрах сімейного орієнтування й діяльності сімейних радників заслуговує на впровадження в Україні, де батьки зустрічаються з подібними проблемами в сімейному вихованні, але, зазвичай, не одержують кваліфікованої допомоги.

Вважаємо доцільним і пропонуємо організувати (при школах чи як окремі установи) центри сімейного орієнтування, де б українські батьки змогли отримувати кваліфіковану допомогу педагогів, психологів, лікарів, юристів з питань сімейного виховання. Також вважаємо за потрібне запропонувати українським школам батьків більше залучати до роботи в них педагогів-спеціалістів з сімейного виховання, які могли б надати батькам конкретні поради щодо питань виховання дітей.

Творче осмислення і впровадження досвіду сімейного виховання французів в умовах нашої, української реальності відкриває можливості для поліпшення якості родинного виховання в Україні, збагачення виховної практики батьків, вирішення проблем ціннісної орієнтації молодого покоління та співробітництва батьків і вчителів у нашій державі в період її входження в загальноєвропейський освітній простір.

РЕЗЮМЕ

Дипломна робота присвячена дослідженню теорії та практики реалізації традицій сімейного виховання дітей у Франції. Проведене дослідження показало, що основна увага у процесі виховання французьких дітей спрямована на навчання малюків навичкам соціалізації.

Як визначено в процесі дослідження, у сучасній Франції громадянське та правове виховання дитини здійснюється переважно в закладах освіти. Виділено важливе значення співпраці батьків з вчителями для підвищення ефективності виховного процесу й розвитку дитини. Основними засадами сімейного виховання в французького народу є гуманізм, пріоритет морального виховання та свободи дитини. Ми відслідкували, що система сімейного виховання у Франції вдосконалювалась у ході історичного розвитку.

Важливу роль у піднесенні рівня сімейного виховання французів на сучасному етапі відіграють державні програми, що підвищують педагогічну культуру батьків. В сучасній Франції добре організований і успішно втілюється в життя процес підвищення педагогічної культури сім'ї. Це свідчить про прогрес у розвитку сім'ї в цілому та сімейного виховання зокрема.

SUMMARY

This thesis is devoted to the study of the theory and practice of implementing the traditions of family upbringing of children in France. The study showed that the main focus in the process of raising French children is focused on teaching children socialization skills.

As identified in the study, in modern France, civic and legal education of the child is carried out mainly in educational institutions. The importance of cooperation of parents with teachers for increase of efficiency of educational process and development of the child is allocated. The main principles of family education in the French people are humanism, the priority of moral education and freedom of the child. We have observed that the system of family upbringing in France has improved over the course of historical development.

An important role in raising the level of family upbringing of the French at the present stage is played by state programs that enhance the pedagogical culture of parents. In modern France, the process of improving the pedagogical culture of the family is well organized and successfully implemented. This indicates progress in the development of the family in general and family upbringing in particular.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вар'янюк О. Б. Громадянська освіта: європейський підхід: Київ Академвидав, 2001. 15–19 с.
2. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : Дрогобич, 2006. 608 с.
3. Генник С.М. Усе починається з родини: Івано-Франківськ, 2008, 75 с.
4. Дінкер К.С. Сімейне виховання у Франції: Париж, 2005. 44 с.
5. Забзеєва В. А. Дошкільна освіта за кордоном: історія і сучасність: Київ, 2007. 28 с.
6. Зайченко І. В. Педагогіка : Київ, 2008. 528 с.
7. Зантен А. Батьківська виховна робота: Прага, 2009. 80-87 с.
8. Зубченко Л. Система сімейних допомог у Франції: Париж, 2003. 27 с.
9. Кан С. Академічні успіхи і невдачі. Освіта і франкофонія: Париж, 2011. 54-66 с.
10. Кіцманн М. Дідусь і бабуся: регулярний або випадковий догляд за маленькими дітьми: Париж, 2018. 71 с.
11. Козак В.К. Вища освіта Франції. Київ: Арій, 2014. 122–131 с.
12. Конопельцева О. Г. Аналіз впливу держави на становлення традицій сімейного виховання у Франції (XIX -XX с): Херсон, 2015. 46-48 с.
13. Конопельцева О. Г. Ідеї народної педагогіки як підґрунтя становлення традицій сімейного виховання у Франції. Київ: Академвидав, 61 с.
14. Конопельцева О. Г. Моделі виховання у Франції : Прага, 2014. 41.с.
15. Конопельцева О. Г. Моральне та громадське виховання дитини у Франції: Прага, 2016. 42 с.
16. Конопельцева О. Г. Традиції народної педагогіки Франції. : Харків, 2016. 65-69 с.
17. Конопельцева О. Г. Традиції українського сімейного виховання : Харків, 2018. 44-50 с.

18. Конопельцева О. Г. Традиції французького виховання: Прага, 2014. 58-60 с.
19. Кравченко Т. В. Сучасна сім'я в контексті її виховної функції: Київ, 2002. 165 с.
20. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка родинного виховання: Київ, 2006. 324 с.
21. Левченко Т. І. Європецька освіта: Київ, 2011. 232-233 с.
22. Лукьянова Г. Система соціальної захисту во Франції : Варшава - 2001. 61с.
23. Моціон Я. Поєднання сімейного та професійного життя. Ефект дошкільного закладу. Економічний огляд: Париж, 2012. 187с.
24. Овчарук О. В. Встановлення традицій сімейного виховання у Франції: Харків, 2016. 15-21 с
25. Овчарук О. В. Ключові компетентності: європейське бачення. Київ: Либідь, 2003. 59–64 с.
26. Парейдт А. Які цілі освіти сьогодні?: Париж, 2003. 7-11 с.
27. Пейрон Д. Для французів сім'я є ключовим гравцем у освіті: Париж, 2015. 34 с.
28. Першерон А. Типи сімей, моделі виховання та передачі систем норм і установок між батьками та дітьми: Париж, 1985. 840-891 с.
29. Прост А. Еволюція сімейної політики у Франції: Париж, 1984. 139 с.
30. Руссо Ж. Ж. Еміль, або про виховання. Франція: Галлімар, 1762. 13-12 с.
31. Стіт С. М. Фактори правильного поведіння з дітьми: Париж, 2009. 14 с.
32. Ariès P. Histoire de l'enfance. France: 2016. 13 p.
33. Ayala C. L'histoire de la protection de l'enfance. Martin Média: Le Journal des psychologues, 4: Paris, 2010. 24-27 p.
34. Ballot M. Education morale et civique: Paris, 1959. 280 p.
35. Bellat M. Sociologie de l'école. La formation morale de l'enfant : Paris, 2012. 267 p.

36. Bernard L. Tableaux de famille, heurs et malheurs scolaires en milieux populaires. : Paris, 2012. 434 p.
37. Boino P. L'éducation en France :Lyon, 1999. 488 p.
38. Bonnet Y. Les neuf fondateurs de l'éducation. Paris, 2009. 546 p.
39. Bouysse V. . Pedagogical process: theory and practice: Paris, 2013. 3-7 p.
40. Chauffaut D. Les possibles mutations de la politique familiale: Paris, 2013. 67-76 p.
41. Claus P. L'école maternelle: Paris, 2011. 202 p.
42. Desmet H. L'éducation postmoderne, : Paris, 2002. 321 p.
43. Desmet H. Vers une parentalité psychologique et pédagogique : Paris, 2003. 75p.
44. Desmet H. Réussir l'école en milieu pauvre: Paris, 2001.16 p.
45. Dolto F. L'image inconsciente du corps. Paris, 1984. 376 p.
46. Dubet F. Ecole-Familles: le malentendu: Paris, 2017. 165 p.
47. Durdas A. The development of university education in France: the historical aspect: Paris, 2018. 232–237 p.
48. Gaussel M. Petite enfance : de l'éducation à la scolarisation: Lyon, 2014. 34 p.
49. Isabelle B. La place de l'enfant dans la société française depuis le XVIe siècle. France: Éditions Gallimard, 2015. 231-239 p.
50. Kahn M. The historical relativity of academic success and failure.: London, 2011. 54-66 p.
51. Kitzmann M. Sponsorship programs in France 2018.70 p.
52. Leleux C. The education system between transmission of knowledge and transmission of values: London, 2000. 275-284 p.
53. Lheureux G. Le problème de l'Education Morale en France au XXe siècle dans l'enseignement élémentaire. Rennes, 2012. 221 p.
54. Martin C. Les fonctions de la famille. Familles et politiques familiales. : Paris, 2004. P. 29-33.
55. Meirieu P. L'école et les parents. La grande explication. : Paris, 2000. 260 p.
56. Miller A. C'est pour ton bien! : Paris, 1985. 320 p.

57. Minonzio J. L'union nationale des associations familiales (UNAF) et les politiques familiales: Paris, 2006. 205-226 p.
58. Mollo-Bouvier S. Les rites, les temps et la socialisation des enfants. Éducation et Sociétés. : Paris, 1998. 73-89 p.
59. Parsons T. Éléments pour une sociologie de l'action : Introduction et traduction de François Bourricaud. : Paris, 1955. 353 p.
60. Payet J.-P. École et familles. Une approche sociologique. : Paris, 2017. 144 p.
61. Pourtois J.-P. L'éducation familiale comme intervention sociale : Paris, 2000. 28p.
62. Pourtois J.-P. L'intervention socio-éducative en mutation : Paris, 2003. 45 p.
63. Stith S. M. Risk factors in child maltreatment : London, 2009. 14 p.